

"Vi och dem?"
Om trygghet, tillit och
inkludering i Sverige.

inkludering

freden i Sverige

trygghet

tillit

“Vi och dem?”
**Om trygghet, tillit och
inkludering i Sverige.**

Denna studie har skapats av Life & Peace Institute som en del av organisationens **Peacefinders-projekt**. Peacefinders har som mål att engagera unga i Sverige kring Agenda 2030 och fredsfrågor mer brett genom kunskapsspridning och genom att skapa plattformar för deras engagemang. Projektet bedriver också påverkansarbete med särskilt fokus på att lobba för vikten av att prata om Mål 16 (Fredliga och inkluderande samhällen) och fred mer brett i Sverige. Projektet finansieras av Svenska missionsrådet och Sida. Åsikterna och tankarna som uttrycks i den här publikationen tillhör författarna och behöver inte reflektera Svenska missionsrådets eller Sidas policyer eller åsikter.

Life & Peace Institute äger rättigheterna till allt innehåll i denna publikation (inklusive text, illustrationer och design). Innehållet får inte kopieras eller spridas utan Life & Peace Institutes godkännande.

Samtliga ikoner för Globala målen och deras delmål som används i den här publikationen har tagits från **Globala målens hemsida med logotyper**.

Författare: Susanna Sebelius, Peacefinders Programme Advisor
Textredigering: Lena Malmsten Bäverstam, Ordblick AB
Grafisk design: Therese Severinsen Marques, Studio Mnemonic

Fotografi:

- s. 10: Brooke Cagle, Hust Wilson, & Joanna Nix-Walkup (Unsplash)
- s. 17: LPI. Yingchou Han & Falaq Lazuardi (Unsplash)
- s. 27: LPI.
- s. 28: LPI.
- s. 31: LPI.
- s. 55: LPI. Christian Waske & Nikola Johnny Mirkovic (Unsplash)
- s. 60: LPI.
- s. 78: Agnieszka Boeske, Johan Anblick & Priscilla Du Preez (Unsplash)

Läs mer om våra andra projekt på **life-peace.org**

Eller följ oss på:

@LPI_voices

@LifePeaceInstitute

@lifepeaceinstitute

Innehållsförteckning

6	Lista med förkortningar
7	Tack till
8	Sammanfattning
12	Introduktion: varför behöver vi prata om fred i Sverige?
15	Publikationens struktur
15	Syfte och metodologi: hur har vi tänkt och vad har vi gjort?
18	Analytiska ramar: positiv fred, Agenda 2030 och social sammanhållning
19	Det första ramverket: positiv fred
20	Det andra ramverket: Agenda 2030
21	Det tredje ramverket: social sammanhållning
26	Bortom statistik: ungas upplevelser
32	Tre teman för att förstå fred i Sverige
33	Trygghet/otrygghet
45	Tillit/misstro
52	Inkludering/exkludering
60	Diskussion
65	Avslut: vad blir nästa steg?
66	Källförteckning
70	Slutnoter
76	Annex: Globala målen-indikatorer

Lista med förkortningar

Brå	Brottsförebyggande rådet
C	Centerpartiet
Delmos	Delegationen mot segregation
DO	Diskrimineringsombudsmannen
DRK	Demokratiska Republiken Kongo
ESS	European Social Survey
EU	Europeiska unionen
ESO	Expertgruppen för studier i officiell ekonomi
FN	Förenta nationerna
G	Global indikator
HLPF	High-level Political Forum
KD	Kristdemokraterna
L	Liberalerna
LPI	Life & Peace Institute
LSU	Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer
M	Moderaterna
MP	Miljöpartiet
MUCF	Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
N	Nationell indikator
NMR	Nordiska Motståndsrörelsen
NTU	Nationella Trygghets Undersökningen
OECD	Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling
P	Proxy indikator
PPR	Positive Peace Report
RFSL	Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter
S	Socialdemokraterna
SD	Sverigedemokraterna
SCB	Statistikmyndigheten (tidigare Statistiska Centralbyrån)
SDG	Sustainable Development Goals
SVT	Sveriges Television
UNOCT	United Nations Office for Counter-Terrorism
USA	United States of America
V	Vänsterpartiet

Tack till

Vi hade inte kunnat genomföra denna studie om det inte varit för det fantastiska arbete som våra praktikanter har bidragit med. Vi vill därför särskilt tacka: Eva Beal, Johanna Wallander, Erika Settland, Akseli Laurila, Shewa Ardalani, Jim Jormanainen och Per Risberg.

Vi vill också tacka de personer som å sina organisationers vägnar har läst igenom texten före publicering och bidragit med sina tankar och förslag: Feben Hadgu, projektkoordinator FN och Norden vid Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer (LSU), Fata Muminovic, praktikant på Agenda 2030 vid LSU och Sofia Nordenving, projektledare vid Operation 1325.

Sammanfattning

Sedan Life & Peace Institute (LPI) först började arbeta i Sverige 2018 genom vårt Peacefinders-projekt har vi försökt att fördjupa vår förståelse av det svenska samhället på olika sätt. Genom möten med unga, med samarbetspartners och med andra i samhället har vi uppfattat ett behov av att prata mer om fred i Sverige. Den här publikationen har kommit till som ett svar på det vi såg och hörde och genom en vilja att titta närmare på fred i Sverige. Vi har valt att titta på tre teman (trygghet, tillit och inkludering) genom tre olika analytiska ramverk: positiv fred, Agenda 2030, och social sammanhållning.

Vi försöker besvara frågan:
**Hur påverkar trygghet, tillit
och inkludering den positiva
freden i Sverige?**

Under de aktiviteter som LPI höll tillsammans med andra under 2020 pratade unga bland annat om upplevelser av utanförskap och vad de själva kallade ett ”mellanförskap”. I de här samtalen verkade det finnas en känsla av att det finns ett ”vi och dem”-tänk bland vissa grupper i samhället och att detta kunde vara något som bidrar till exkludering och brist på tillit på olika sätt. Frågeställningen om detta faktiskt är något som finns i samhället – tendenser till ”vi och dem”-tänk – är något vi burit med oss genom denna studie.

När vi tittade närmare på trygghet, tillit och inkludering i Sverige såg vi att det verkar finnas utmaningar inom samtliga teman – särskilt för vissa grupper i samhället. Unga män och unga kvinnor möter olika utmaningar när det gäller trygghet: unga män löper större risk att drabbas av fysiskt eller dödligt våld medan unga kvinnor löper större risk att drabbas av sexuellt våld och trakasserier. Homosexuella, bisexuella och transpersoner är särskilt utsatta när det gäller sexuella övergrepp, och funktionshindrade är särskilt utsatta när det gäller hot och våld. Utrikesfödda lever oftare i både trångboddhet och med lägre inkomst, vilket gör att de kanske upplever mindre trygghet i sin socioekonomiska levnadssituation. Hatbrotten har ökat och den högerextremistiska miljön är mer synlig än tidigare. Unga människor delar upplevelser av att vara särskilt utpekade av polis, baserat på sitt utseende eller var de bor, samtidigt som det pågår diskussioner i exempelvis media kring religiösa och kulturella uttryck i relation till traditionella värderingar. Vissa, såsom exempelvis unga samer, delar upplevelser av hat och hot på grund av deras identitet.

Det verkar finnas en relativt hög tillit i Sverige, både till medmänniskor och till statliga institutioner, även om det finns skillnader mellan olika grupper. Unga, låginkomsttagare och utrikes födda har lägre nivåer av tillit till sina medmänniskor. Tilliten till medmänniskor är som lägst bland personer som ser sig själv stå utanför det etablerade politiska etablissemangen samt bland Sverigedemokraternas sympatisörer. När det gäller förtroende för de politiska partierna är Sverigedemokraterna det parti som haft en stadig ökning sedan 2013 även om både Socialdemokraterna och Moderaterna 2020 hade högre förtroendesiffror totalt sett. Valdeltagande, som vi sett som ett sätt att se om det finns tillit, i Sverige är generellt högt – även om valdeltagandet är lägre i vissa grupper (unga, utrikes födda och låginkomsttagare).

Det verkar både finnas relativt goda möjligheter för unga att engagera sig i samhället och bra möjligheter att delta i exempelvis fritidsaktiviteter – även om det finns färre möjligheter för unga på landsbygd och i ”utsatta områden”.

I dessa områden verkar fler unga bli manade att starta egna initiativ och aktiviteter som ett svar på bristen av alternativ. Sverige verkar ligga ganska bra till när det gäller människors upplevelser av exkludering, även om det, särskilt från ungas berättelser, verkar finnas en alternativ bild av det. Särskilt unga på landsbygd verkar känna sig exkluderade från övriga Sverige. Det verkar även finnas utmaningar kring tillgången till tjänster och välfärd för alla i samhället, men detta behöver vi titta närmare på för att få en tydligare bild. Diskriminering verkar förekomma hos olika grupper. Kvinnor utsätts i mycket större utsträckning än män för trakasserier på grund av både ålder och kön, och allra vanligast är att unga kvinnor drabbas.

Bilden vi får är inte komplett: det finns fler områden att täcka, fler berättelser som behöver höras och mer statistik som behöver samlas in. Även om vi inte får en färdig bild så får vi kanske fram konturer, ledtrådar, på sådant vi behöver titta närmare på. Baserat på vad vi har sett finns det alltså utmaningar när det gäller trygghet, tillit och inkludering i Sverige – för vissa mer än för andra. Orsakerna till dessa utmaningar ser ut att kunna komma både från andra människor och från strukturer.

Så finns det ett – eller flera – ”vi och dem” i Sverige?

Det kan vara så. Att unga som LPI har mött har pratat i dessa termer tyder på att det på någon nivå finns en sådan mentalitet, i alla fall bland vissa.

Både statistik och personers berättelser visar att alla inte har samma förutsättningar för att känna sig trygga, tillitsfulla och inkluderade i Sverige. Det i sig skulle kunna driva människor längre ifrån varandra och på så sätt öka polarisering och, kanske, bidra till ett ”vi och dem”-tänk. Den sociala sammanhållningen, som består av våra tre teman, verkar inte vara så stark som den skulle kunna vara, just för att det finns olika nivåer av trygghet, tillit och inkludering bland olika grupper. Även de tecken som tyder på att det kan finnas områden av starkare social sammanhållning bland vissa grupper och samhällen kan bidra till detta ”vi och dem”-tänk. Ett Sverige där alla känner sig trygga, tillitsfulla och inkluderade skulle bidra till förstärkt positiv fred i Sverige. Vår förhoppning är att den här publikationen ska bidra till att starta samtalet om hur vi kan nå dit.

Introduktion:

Varför behöver vi prata om fred i Sverige?

- 15 Publikationens struktur
- 15 Syfte och metodologi: hur har vi tänkt och vad har vi gjort?

Life & Peace Institute (LPI) är ett internationellt fredsinstitut som har stöttat lokala initiativ för att skapa och stärka fred på Afrikas horn sedan 1980-talet. Organisationen öppnade sitt första kontor i Uppsala 1985 och har i dag program i Sverige, Kenya, Etiopien, Sudan, Somalia och Demokratiska Republiken Kongo (DRK). LPI har också ett regionalt policyprogram på Afrikas horn och ett globalt policyprogram. Även om exakta aktiviteter kan se lite olika ut så vägleder tre strategiska prioriteringar organisationens arbete:

- stöd till civilsamhället och inkluderande fredsarbete
- påverkansarbete och ökad medvetenhet
- kunskap och lärande för att förbättra arbetet

Under majoriteten av organisationens historia sedan 1985 har fokus legat på att på olika sätt bidra till initiativ som stärker och skapar fred, särskilt på Afrikas horn. Under den här tiden har vi som organisation fortsatt lära oss, utvecklas, och växa i vår förståelse av hur fred kan stärkas och förstås.

Det var inte förrän 2018 som organisationen tog steget att starta ett program även i Sverige genom projektet som nu kallas Peacefinders. Det gjorde vi utifrån förståelsen att fred är något som behöver jobbas med även i länder som traditionellt uppfattats som fredliga. Sverige landar högt i olika mätningar när det gäller allt från levnadsstandard till fredlighet.¹ Sverige är också ett land där fred, och rollen som fredsbevarare, verkar ha blivit en del av den svenska identiteten. Sverige är en av de större bidragsgivarna till både FN och UN Women.² Sverige har också under flera års tid gett 1 procent av sin budget till bistånd (det så kallade enprocentsmålet) och är den tredje största biståndsgivaren sett till storleken på landets ekonomi.³ Trots denna hängivenhet till fred i världen verkar det, enligt våra erfarenheter, finnas en viss oförståelse kring varför det är viktigt att också prata om fred i Sverige.

Länder som inte själva upplevt krig
under en lång tid glömmer lätt bort
att fred är något som behöver stadig
uppmärksamhet, och kontinuerligt
arbete, för att hålla sig stark.

Det är lätt att glömma att många av de saker som kanske finns i ett samhälle, som exempelvis ojämlikhet, ojämställdhet, och marginalisering, alla är möjliga källor till konflikt. De är också symptom som visar att alla processer och strukturer i samhället kanske inte fungerar på det sätt som bäst bidrar till långvarig och inkluderande fred. Konflikt behöver inte betyda våld. Det behöver inte heller vara något dåligt. Konflikt kan skapa möjligheter för positiv förändring – men bara om det finns strukturer, relationer, och processer på plats för att göra det möjligt. Detta kan till exempel vara att det finns ett fungerande rättssystem som (på ett jämlikt sätt) kan lösa de konflikter som uppstår. Ett annat exempel är att det finns någon typ av plattform för människor att påverka hur deras samhällen styrs (som till exempel demokratiska val). Om det däremot inte finns strukturer, relationer eller processer på plats som kan vägleda olika konflikter till en positiv lösning – eller om dessa inte fungerar som de ska – så är risken i stället att en konflikt förvärras.

Sedan LPI började jobba i Sverige 2018 har vi kontinuerligt tittat på vad som har hänt i Sverige och lyssnat in det som de unga vi har mött har berättat och det som våra samarbetspartner delat med sig av. Särskilt viktigt för oss har varit att lyssna på ungas berättelser då vi vet att unga har en viktig roll att spela när det gäller att skapa och stärka fred. I vårt arbete i Sverige – precis

som i andra länder där vi jobbar för fred – behövde vi lyssna in människors upplevelser och kunskap kring fred. Genom vårt Peacefinders-projekt – som fokuserar på att engagera unga i Sverige kring Agenda 2030 och fredsrelaterade frågor – har vi träffat unga från olika delar av Sverige. Från dem har vi hört berättelser om hur det är att vara ung i Sverige i dag och hur de ser på saker såsom jämlikhet, jämställdhet och inkludering. Vi har även pratat med våra olika samarbetspartner och lärt oss av deras kunskaper. Detta, tillsammans med vad vi sett och hört i samtal med andra – från beslutsfattare till andra civilsamhällesorganisationer – fick oss att vilja titta närmare på fred i Sverige. Det ledde oss till den här studien.

Bilden som vi fått av att lyssna på människors upplevelser och av att själva titta på vad vi ser i Sverige, är att det verkar finnas flera olika bilder av Sverige. Vissa kanske ser Sverige som ett land utan några problem när det gäller fred, medan andra ser stora utmaningar i sitt närområde. Dessa olika uppfattningar av hur en persons Sverige ser ut jämfört med en annans, och de motsättningar som kan uppstå, är något som kan ha bidragit till en ökad polarisering i Sverige.⁴ Vi ser tecken på polarisering inom bland annat politiken där politiska partier längre till höger respektive vänster verkar få fler och fler röster. Vi ser hur väljare som röstar på dessa partier har en tendens att ha en övergripande negativ syn på de som röstar på andra partier och hur en mer hatfull och negativ ton hörs i den politiska debatten.⁵ Ämnen som vad det betyder att vara svensk, urbanisering, ökande klyftor mellan olika grupper i Sverige och ett tvivel inför den svenska regeringen och dess institutioner, är vanligare än tidigare i politiska diskussioner. Att tycka olika är inte något farligt utan en del av den demokratiska processen – men att det verkar finnas ett uttalat "vi och dem"-tänk är något som försvårar ömsesidig förståelse och acceptans.

Utifrån vad vi såg och hörde frågade vi oss själva: hur kan vi prata om fred i ett land som för många upplevs ha "fångat freden"?

Till sist valde vi att prata om delar – ingredienser – av ett fredligt samhälle. De delar vi valde att titta närmare på var trygghet, tillit och inkludering, som ett sätt att förstå hur dessa påverkar den sociala sammanhållningen – klistret som binder samman invånarna i ett samhälle. Frågan vi försöker besvara är: hur påverkar trygghet, tillit och inkludering den positiva freden i Sverige?

Vi har sökt svar på frågan genom tre analytiska ramar:

- positiv fred som vårt sätt att förstå fred
- Agenda 2030 som ett sätt att försöka mäta våra tre teman
- social sammanhållning som det som länkar samman dem.

Vi kommer gå igenom dessa tre längre fram. Nu ska vi gå vidare och ge dig en överblick av publikationens olika delar och innehåll.

Publikationens struktur

- I det första kapitlet går vi igenom de analytiska ramverk som vi har använt för att förstå fred och våra tre teman. Vi förklarar vad positiv fred är, tittar lite närmare på Agenda 2030 och på social sammanhållning.
- I det andra kapitlet tittar vi närmare på vad några av de unga som deltagit i LPI:s aktiviteter har berättat och som är kopplat till våra tre teman. Fokus ligger på evenemanget Vårt Sverige som hölls i juni 2020 och en workshop kring våldsbejakande extremism som hölls i oktober 2020.
- I det tredje kapitlet går vi igenom de tre teman som vi valt att titta närmare på: trygghet/otrygghet, tillit/misstro och inkludering/exkludering. Här dyker vi ner i varje tema genom en blandning av statistik och människors upplevelser.
- I det fjärde kapitlet försöker vi knyta ihop resultaten från kapitel två och tre för att få en helhetsbild.
- Det femte och sista kapitlet erbjuder lite avslutande tankar och presenterar nästa steg för LPI.

Syfte och metodologi: hur har vi tänkt och vad har vi gjort?

Med denna studie har vi haft som mål att få en bättre förståelse för fred i Sverige genom frågan: hur påverkar trygghet, tillit och inkludering den positiva freden i Sverige?

För att titta på våra tre teman (trygghet/otrygghet, tillit/misstro och inkludering/exkludering) har vi utgått ifrån tre analytiska ramverk: positiv fred, Agenda 2030 och social sammanhållning. Detta har gjort det möjligt för oss att titta på dessa teman och mer brett länka dem till fred.

Studien är begränsad på så sätt att vi har valt innehållet, gjort analysen och dragit slutsatserna. Därför finns det säkert sådant som kunde inkluderats som vi inte har valt att prioritera och slutsatser som kunde dragits som vi inte har sett.

Vi har utgått från både statistik och data, hämtade från olika källor, och citat från olika människor. Citaten har vi hämtat från exempelvis nyhetsartiklar, andra studier, eller direkt från unga som deltagit i LPI:s aktiviteter. Statistikmyndigheten (SCB) har fått i uppdrag av Regeringen att ansvara för den statistiska uppföljningen av Agenda 2030 i Sverige. Detta har bland annat inkluderat att ge förslag på nationella indikatorer och att presentera en statistisk överblicksbild över Sveriges framsteg. SCB:s publikationer kring Agenda 2030

har varit våra huvudsakliga källor för statistik kring FN:s globala mål. Denna statistik har dock på flera ställen kompletterats med statistik och data från andra källor – internationella och nationella. Vi har försökt ha ett särskilt fokus på att lyfta statistik och berättelser kring ungas upplevelser. Detta för att LPI jobbat mest med unga sedan 2018 och för att vi vet hur viktiga unga är för fred. En källa som varit en viktig referenspunkt för detta och som citerats flera gånger är rapporten "Vilka ska med?" som Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) publicerade 2018.

Denna studie är kvalitativ och bygger framför allt på andrahandskällor som vi har valt utifrån deras relevans till ämnet. Detta innebär att studien är begränsad i sin räckvidd och i djupet av sin analys. På grund av Covid-19 kunde vi dessvärre inte hålla intervjuer för att komplettera de skrivna källorna, så som vi först tänkt. I stället har vi inkluderat tankar och upplevelser som delats av unga deltagare i två olika aktiviteter under 2020. På så sätt lyckades vi samla in några ungas upplevelser kring de tre teman som är i fokus för denna studie.

Den första av dessa aktiviteter var Vårt Sverige – en dag i juni 2020 där 13 unga (nio unga kvinnor och fyra unga män) från olika delar av Stockholm deltog i en workshop med fokus på att diskutera sina upplevelser av trygghet, tillit och inkludering tillsammans med vuxna med olika positioner av inflytande i samhället. Dagen var ett samarbete mellan Life & Peace Institute, Fryshuset – Unga Fredsbyggare, och Operation 1325. Samtliga unga deltagare i Vårt Sverige har fått möjligheten att kommentera de delar där vi publicerar direkta citat eller beskriver deras upplevelser.

Vi har även inkluderat insikter från en workshop, utförd i samarbete med Operation 1325 och United Nations Office of Counter-Terrorism (UNOCT), med sex unga kvinnor som hölls i oktober 2020. Under denna workshop låg fokus på våldsbejakande extremism och vad de unga deltagarna känner kan göras för att förebygga detta. Flera av de upplevelser och tankar som delades den dagen var också relevanta för våra tre teman och vi har därför inkluderat dem. Även dessa deltagare har fått möjligheten att läsa igenom och kommentera de delar som berör dem.

Antalet unga som deltagit i dessa aktiviteter är relativt lågt och vi kan därför inte dra konkreta slutsatser. Trots det ger deras upplevelser en mer nyanserad bild av det som annars bara ses genom siffror och statistik.

I denna publikation lyfter vi flera citat. När dessa varit på engelska i ursprungskällan har vi översatt dem till svenska.

Vi har sedan 2018 samarbetat med flera likasinnade aktörer i Sverige. Medarbetare från två av dessa organisationer, Operation 1325 och Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer (LSU), har läst den här texten i förväg och delat med sig av sina tankar och förslag. Det var mycket intressant att höra vad de, som experter inom sina olika områden, tyckte om vad vi kommit fram till. Men framför allt har det gett oss möjlighet att ta med deras förslag i denna publikation.

Målgruppen för den här publikationen är framför allt andra civilsamhällesaktörer och beslutsfattare. Vi har försökt att skriva på ett sätt som ska vara relativt lätt att förstå för en bredare publik.

Vi hoppas att den här publikationen
kan bidra till att starta ett samtal om
fred i Sverige och vad vi alla kan
göra för att stärka den.

Nu ska vi titta närmare på de analytiska ramar som ska vägleda oss genom den här publikationen.

Analytiska ramar: positiv fred, Agenda 2030 och social sammanhållning

- 19 Det första ramverket: positiv fred
- 20 Det andra ramverket: Agenda 2030
- 21 Det tredje ramverket: social sammanhållning

I vårt sökande efter ett sätt att förstå och mäta konceptet "fred" i Sverige landade vi i tre olika ramverk:

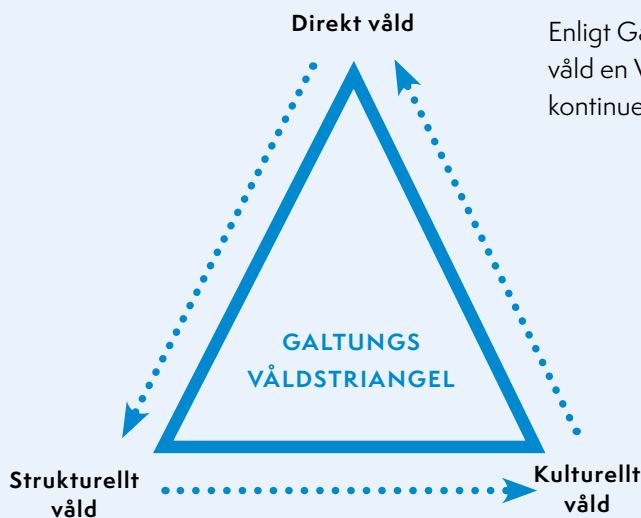
- Det första är konceptet **positiv fred** och är utgångspunkten för hur vi förstår fred i Sverige.
- Det andra är ett ramverk som vi har använt som ett verktyg för att förstå och försöka mäta positiv fred i Sverige: **Agenda 2030 för hållbar utveckling.**
- Det tredje och sista är **social sammanhållning.**

Dessa tre ger oss vinklar utifrån vilka vi kan titta på våra tre teman för att förstå hur de länkar till fred. Det är viktigt att vi är tydliga med att vi pratar om delar som vi ser som grunden för ett fredligt samhälle, snarare än att vi pratar om en satt definition av vad fred är.

Det första ramverket: positiv fred

För att kunna prata om hur ett redan, i många avseenden, fredligt land som Sverige kan bli mer fredligt behöver vi förstå fred som något mer än ett tillstånd utan krig. Det är här som uttrycket ”positiv fred” kommer in i bilden. Positiv fred som koncept – och dess motpart negativ fred – etablerades under 1960-talet av Johan Galtung. Han definierade negativ fred som ett tillstånd som uppstår när en väpnad konflikt upphör – exempelvis när en vapenvila träder i kraft. Något våldsamt har alltså slutat att hända. Positiv fred, å andra sidan, innebär att det inte bara finns en avsaknad av våld utan att det också finns strukturer och processer på plats för att aktivt bidra till att freden varar. Det handlar alltså om relationer och strukturer och hur dessa är uppbyggda för att fortsatt bidra till hållbar fred.⁶ Galtung pratar också om tre olika typer av våld som kan vara bra att nämna:

- **Direkt våld:** detta är det våld som vi ser och upplever. Det kan röra sig om fysiskt våld eller död, men också känslomässigt och mentalt våld som resulterar i trauma. Ofta är direkt våld avsiktligt.
- **Strukturellt våld:** detta är det våld som vi inte nödvändigtvis ser. Det är ett resultat av de system och processer som finns i ett samhälle där vissa delar av befolkningen inte har samma rättigheter, tillgång till resurser eller möjlighet att påverka. Detta våld kan vara oavsiktligt.
- **Kulturellt våld:** denna typ av våld legitimerar eller möjliggör ofta de två andra typerna av våld. Det handlar om dominerande attityder eller åsikter i ett samhälle (som exempelvis stereotyper) vilket i sin tur påverkar hur människor behandlar varandra och vad som anses acceptabelt och inte.

Enligt Galtung formar dessa tre typer av våld en Våldstriangel där de olika typerna kontinuerligt förstärker varandra.⁷

Om vi förstår fred – och våld – utifrån den här bakgrunden blir två saker tydliga. Den första är att samhällen kan vara mer eller mindre fredliga beroende på om det finns eller inte finns strukturer och processer som uppmuntrar till positiv fred och bemöter de olika typerna av våld. Den andra saken vi ser är att våld – i olika former – finns i alla samhällen och kan påverka dessa på ett negativt sätt även om det inte råder aktiv, väpnad konflikt.

Positive Peace Report (PPR) är ett verktyg som försöker göra positiv fred mätbart. I PPR definieras positiv fred som "attityder, institutioner, och strukturer som skapar och upprätthåller fredliga samhällen."⁸ Vi känner till PPR men har inte haft möjlighet att inkludera verktyget inom ramen för den här studien. Vi rekommenderar dig som är intresserad att läsa "Positive Peace Report 2019: Analysing the Factors that Sustain Peace".

Det andra ramverket: Agenda 2030

Det andra ramverket vi valde för att titta närmare på Sverige var Agenda 2030 för hållbar utveckling.⁹ Agenda 2030 och de globala målen skapades 2015 för att ta fram universella mål som skulle möta de miljömässiga, sociala och ekonomiska utmaningar som världen stod inför. Tanken var att de mål som skapades skulle ersätta de ambitiösa millenniemålen från 2000.¹⁰ De 17 globala målen är indelade i ett antal delmål och har tillsammans 247 globala indikatorer för att mäta framsteg. De täcker de flesta av de stora utmaningar som världen står inför, från hunger och fattigdom till krig och klimatförändringar. Eftersom FN:s samtliga medlemsstater röstade igenom Agenda 2030 har de alla ansvaret att se till att målen uppfylls – nationellt såväl som internationellt.¹¹ Uppföljning görs framför allt genom det årliga High-level Political Forum (HLPF) som hålls i New York City, USA, och där länder kan presentera frivilliga rapporteringar kring sina framsteg.

VISUELL ÖVERBLICK AV DE 17 GLOBALA MÅLEN

Särskilt relevant för den här studien, och för samtalet kring fred i Sverige, är Mål 16 för fredliga och inkluderande samhällen. För att uppnå Mål 16 ska länder:

”Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer.”¹²

Mål 16 är ett brett mål som täcker en mängd komplicerade och svåra utmaningar. Målet har tolv delmål, mindre delar av det bredare målet för att uppnå fredliga och inkluderande samhällen, som rör sig om allt från att minska alla former av våld (16.1), att försäkra rättvisa på det nationella och internationella planet (16.3), till att försäkra ansvarsfullt, inkluderande och representativt beslutsfattande (16.7).¹³

Om vi utgår från förståelsen av positiv fred förstår vi att åtgärder för fredliga och inkluderande samhällen behöver vara riktade mot relationer, strukturer och processer över en bredd av olika områden. På så vis måste Mål 16, och att uppnå fredliga och inkluderande samhällen, även länkas till andra globala mål.

Begreppet SDG16+ togs fram av koalitionen Pathfinders som bland annat ville göra de nödvändiga kopplingarna mellan Mål 16 och övriga globala mål som är viktiga för fred.¹⁴ SDG16+-kartan länkar Mål 16 till delmålen hos sex andra globala mål: Mål 4 om God utbildning för alla, Mål 5 om Jämställdhet, Mål 10 om Minskad ojämlikhet, Mål 8 om Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, Mål 11 om Hållbara städer samt Mål 17 om Genomförande och globalt partnerskap.¹⁵ På det här sättet breddas det ursprungliga Mål 16 till att inkludera ämnen som, exempelvis, jämställdhet, jämlikhet och hållbara städer.

Tack vare vår förståelse av positiv fred kommer vi därför, när vi använder Agenda 2030 för att analysera våra tre teman, titta bredare än på Mål 16 och inkludera indikatorer även från andra globala mål. Vi har inte haft möjlighet att inkludera alla mål och indikatorer som SDG16+ lyfter men har inkluderat de som har störst relevans för just den här studien och som vi har kunnat samla in data kring.

Det tredje ramverket: social sammanhållning

Social sammanhållning nämns i FN-resolution 2250 som en viktig del för att upprätthålla ett fredligt samhälle (och ungas inkludering som en nödvändig komponent av detta).¹⁶ Vikten av sammanhållning i nationella och lokala samhällen nämns också i Agenda 2030 som en förutsättning för att de globala målen ska uppfyllas.¹⁷ De tre teman som vi kommer titta närmare på, (trygghet/otrygghet, tillit/misstro och inkludering/exkludering) kan också ses som delar av social sammanhållning. Men vad är då social sammanhållning? *Det ska vi titta närmare på nu.*

Vad är social sammanhållning?

Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) beskriver i sin studie från 2012 ett samhälle som har social sammanhållning på följande vis:

”Ett sammanhållet samhälle är ett samhälle där invånarna känner att de kan lita på sina grannar och statliga institutioner. Ett samhälle där individer kan ta vara på möjligheter som dyker upp för att förbättra sitt eget och sina barns välmående. Det är ett samhälle där individer känner sig skyddade när de möter sjukdom, arbetslöshet eller hög ålder.”¹⁸

Studien fokuserade på utvecklingsländer med snabb tillväxt och på social sammanhållning som en nödvändighet för att möta utmaningarna som följde med detta.

Eurofound har genomfört en studie som hade som mål att få en överblick av hur social sammanhållning har ändrats i EU mellan 2007 och 2016. De gjorde detta genom att titta på fem aspekter som viktiga för social sammanhållning: upplevd social exkludering, upplevda sociala spänningar, tillit mellan medmänniskor, deltagande i samhället och en känsla av samhörighet.¹⁹ Dessa sågs alltså som delar av social sammanhållning.

Från det större sammanhanget – EU – till det lilla så har forskarna Forrest och Kearns tittat närmare på vikten av lokala samhällen/grannskap när det gäller social sammanhållning. Så här beskriver de hur ett socialt sammanhållet samhälle kan se ut i praktiken:

”Men hur kan vi känna igen ett socialt sammanhållet samhälle och hur bra vore det egentligen? Det lättast sedda tecknet vore en grupp människor som bor i samma område som samlas för att lobba för eller försvara ett gemensamt lokalt intresse. Detta skulle kunna se ut på flera olika sätt: att organisera den årliga gatufesten; att driva en insamling för förbättrad tillgång till lokala institutioner; ett medborgargarde som samlas för att driva bort någon ‘oönskad’ från det lokala samhället; gänget som försvarar sitt område; människor i fattigdom som lobbar för bättre boende; rika områden med vakter och säkerhetskameror. Sedan finns det den sociala sammanhållningen av en etnisk majoritet som tvingar sina regler och sina värderingar på andra. Det finns den sociala sammanhållningen som syns genom exklusiva och icke-välkommande områden som genom sitt tillbakadragande försöker värja sig från omvärlden; denna typ av tillbakadragande kan visa sig både bland rika och fattiga områden, av olika anledningar och med olika konsekvenser.”²⁰

Som vi ser är social sammanhållning och dess styrka något som kan påverka samhällen både på ett positivt och ett negativt sätt. Att människor binds samman kring något är alltså bara så positivt som målet som för dem samman, och även om stark social sammanhållning kan gynna en viss grupp – som exempelvis ett kriminellt gäng – betyder inte det att det gynnar det större samhället. Social sammanhållning kan alltså också vara något negativt som bidrar till exempelvis exkludering.

En viktig aspekt som Forrest och Kearns lyfter är att ett lokalt område i en stad kan ha en mycket stark social sammanhållning som i sin tur innebär konflikt eller spänningar antingen med andra lokala områden eller med det större samhället. Om det finns starka identitetsfaktorer, som till exempel etnicitet, religion eller klass, som binder samman människorna i ett samhälle kan detta betyda att det blir spänningar – antingen med andra områden som på något vis går emot den satta identiteten eller med individer inom området som inte vill anpassa sig till majoritetens regler och värderingar.²¹ På det här sättet ser vi att social sammanhållning kan länkas till ett ”vi och dem”-tänk och på så sätt bidra till ökad polarisering.

Social sammanhållning är alltså ett komplicerat begrepp som beskriver strukturella, ekonomiska och sociala områden. Det handlar om människors möjligheter att ta del i samhällets funktioner på lika villkor samtidigt som det handlar om människors upplevelser och känslor kring områden såsom trygghet, tillit och inkludering.

Genom att titta på dessa olika källor, och utifrån vår förståelse av den svenska kontexten, har vi kommit fram till följande breda definition av social sammanhållning:

”Social sammanhållning är ett uttryck för den nivå av trygghet, tillit och inkludering som invånare i ett samhälle upplever sig själva ha i förhållande till sina medmänniskor och det offentliga, baserat på interaktioner, möjligheter, villkor, och förutsättningar.”

I tabell 1 på nästa sida visar vi de olika delar av varje tema som vi har tittat närmare på. Majoriteten av de olika delarna har tagits från olika källor som beskriver social sammanhållning och vi har sedan delat in dem enligt våra tre teman.²² Vi har även utvecklat några av delarna och lagt till våra egna.

TABELL 1

Tema	Komponenter av social sammanhållning	
	<i>Saker som kan stärka social sammanhållning.</i>	<i>Saker som kan försvaga social sammanhållning.</i>
Trygghet /otrygghet	1. Brist på konflikter i allmänhet och hot mot den nuvarande ordningen. 2. Känsla av trygghet (relaterat till sin socioekonomiska levnadssituation). 3. Inga upplevda ekonomiska och etno-kulturella spänningar.	1. Närvaro av konflikter och hot mot den nuvarande ordningen. 2. Känsla av otrygghet (relaterat till sin socioekonomiska levnadssituation). 3. Upplevda ekonomiska och etnokulturella spänningar.
Tillit /misstro	1. Tillit mellan människor och grupper. 2. Tillit till institutioner och upplevelser av rättvisa. 3. Stöd för politiska institutioner och deltagande i politiska processer.	1. Brist på tillit mellan människor och grupper. 2. Brist på tillit till institutioner och upplevelser av rättvisa. 3. Bristande stöd för politiska institutioner och deltagande i politiska processer.
Inkludering /exkludering	1. Deltagande i samhället. 2. (Upplevd) social inkludering eller samhörighet. 3. Jämlig tillgång till tjänster och välfärd. 4. Acceptans av mångfald/tolerans.	1. Brist på deltagande i samhället. 2. (Upplevd) social exkludering eller polarisering. 3. Ojämlig tillgång till tjänster och välfärd. 4. Bristande acceptans av mångfald/tolerans.

Delarna i varje tema kan bidra till att stärka eller försvaga social sammanhållning.

Vi har använt utvalda globala mål-indikatorer som vi sett som särskilt relevanta för att försöka mäta varje tema. Samtliga indikatorer kommer från SCB:s publikationer om Agenda 2030 i Sverige. Vissa indikatorer som kunde varit relevanta att inkludera har inte tagits med på grund av brist på data eller för att SCB inte har redovisat statistik kring dessa.

Under vissa delar har vi lyft in statistik som visar hur Sverige står sig i jämförelse med andra länder. Det har vi gjort eftersom det i vissa fall har varit svårt att samla in data kring särskilda områden, då har internationella jämförelser varit ett sätt att ändå få en överblick.

Innan vi går in djupare på våra teman behöver vi nämna ett visst begrepp, nämligen ”utsatta områden”. Detta begrepp skapades först, så vitt vi vet, av polisen.²³ Definitionen av dessa ”socialt utsatta områden”, enligt polisens rapport från 2017, kan ses i rutan under stycket.²⁴ Det finns även ”särskilt utsatta områden” med samma karaktärsdrag som utsatta områden men där ”en alternativ social ordning liksom den kriminella påverkan fått ett starkare fäste.”²⁵

Begreppet har mötts av mycket kritik och motstånd från olika delar av det svenska samhället. Framför allt från de som bor i dessa områden som upplever att det leder till en negativ stigmatisering. Därför använder vi bara detta eller liknande begrepp när vi citerar andra som har använt dem.

Innan vi börjar titta på varje tema vill vi lyfta de upplevelser som delats av unga deltagare till LPI:s aktiviteter under 2020.

”Ett utsatt område är ett geografiskt avgränsat område som karaktäriseras av en låg socioekonomisk status där kriminella har en inverkan på lokalsamhället. I dessa områden finns en mängd riskfaktorer som kan leda till en bristande framtidstro såsom arbetslöshet, ohälsa och misslyckad skolgång. Riskfaktorerna kan även bestå i strukturella faktorer som bostadsområdets fysiska miljö och en upplevd oro bland etniska grupper då historiska och globalt aktuella konflikter ger lokalt avtryck. Därtill finns en stor riskgrupp med unga personer som lätt påverkas av normbrytande beteenden, ett stort antal kriminella aktörer och en genomsnittlig lägre kollektivförmåga.”

Bortom statistik: ungas upplevelser

För oss är det viktigt att genom den här publikationen lyfta ungas upplevelser, där det varit möjligt. För att föra fram människorna bakom siffrorna var planen att utföra flera intervjuer med olika personer i samhället. Och eftersom det inte finns så mycket tillgänglig statistik kring ungas upplevelser relaterat till dessa teman hade vi en särskild önskan om att intervjua just unga personer. På grund av Covid-19 har det inte varit möjligt. Under 2020 höll vi dock två aktiviteter i samarbete med andra organisationer som gav oss möjligheten att lyssna in ungas tankar kring trygghet, tillit och inkludering. Vi har valt att ha med deras tankar i citat genom texten och en sammanfattning i den här delen om ungas upplevelser.

Deltagare i
Vårt Sverige.

De 13 unga som deltog i Vårt Sverige, som anordnades tillsammans med Fryshuset – Unga Fredsbyggare och Operation 1325, spenderade en hel dag i juni 2020 med att prata om sina upplevelser av trygghet, tillit och inkludering. Det blev väldigt tydligt under dagen att de unga deltagarna kunde relatera till och förstå de tre teman som vi valt. Deltagarna visade också att de enkelt kopplade de tre temana till såväl varandra som till det bredare samtalet om fred i Sverige.

Något som kom fram under dagen var en känsla av brist på representation. Flera av deltagarna berättade att de inte sett någon representant från statliga institutioner som såg ut som dem eller som de kunde identifiera sig med. En av deltagarna uttryckte det så här:

”Jag har inte sett någon statsminister som ser ut som mig. Om du kollar varenda statsminister – det är en viss grupp: män, från 40 till typ 60, kostym, slips. Varför kan det inte vara en kvinna? Varför kan det inte vara en rasifierad ung man? Jag förstår inte det problemet. Det är när du inte får visa framfötterna, när du inte får ta plats, då kommer du ingenvart.”

Rasian, ung deltagare i Vårt Sverige.

Den här bristen på representation var något som de unga sa också ledde till en brist på tillit till statliga institutioner. Det verkade som att detta var kopplat till antingen tidigare upplevelser av att inte ha blivit förstådda eller en rädsla för att de inte skulle bli förstådda i möten med representanter från statliga institutioner.

Något annat som togs upp under dagen var hur de unga upplevde att de blev bemötta och behandlade när de försökte engagera sig på olika sätt. Det verkade finnas en frustration över att inte få lov att inkluderas på ett meningsfullt sätt. En av de unga uttryckte också en känsla av att beslutsfattare bara sökte deras och deras samhällens åsikter när det var "krisfall":

"Det är liksom väldigt intressant om man kollar på olika myndigheter och institutioner – när frågar dom om våra perspektiv? Det är verkligen när det är krisfall. Dom började skjuta mot varandra 2015 i Järva. Sen dess har imamerna och prästerna begravt, kanske, 20–25 ungdomar i bara Järva. Men det är nu dom börjar komma och fråga oss 'Varför skjutet man mot varandra?' när vi kunde ta den här diskussionen för fem år sen och inte låta det eskalera. Och dom här institutionerna har en så stor roll i det svenska samhället och där du vet, fördomar, exempelvis Migrationsverket, där folk med invandrabakgrund får fördomar mot sig." Rasian, ung deltagare i Vårt Sverige.

Den här misstron mot det offentliga verkade också komma från känslor av att inte ha behandlats rättvist av både institutioner och av det större samhället. Flera av deltagarna uttryckte känslor av att diskrimineras på grund av sitt namn eller sin religionstillhörighet. Exempel som gavs var bland annat att inte väljas eller komma vidare i en process för jobbansökan för att man "tävlade" mot någon med ett traditionellt svenskt namn, eller att känna sig utpekad på grund av andra människors reaktioner gentemot en när man rörde sig utanför sitt eget bostadsområde.

Deltagare i Vårt Sverige och Forum Ungas inkludering.

"Det som är unikt kanske i Sverige, men också Europa, är det här att man konstant diskuterar vem som är svensk och vem som inte är svensk eller vem som anses vara svensk och inte svensk. Personer som är födda och uppväxta här, jag själv till exempel, man känner sig inte helt svensk eftersom man konstant bombarderas med att man inte är det av partier, av personer, av samhället." Mona, ung deltagare i Vårt Sverige.

Under dagen kom det fram en känsla av vad de unga kallade för ett ”mellanförskap”. Mellanförskapet verkade vara grundat i en känsla av att inte tillåtas höra hemma i det bredare svenska samhället.

Känslan av att inte få lov att höra hemma – trots att man är född och uppvuxen i Sverige – verkar alltså komma från flera olika håll i samhället: individuella personer, det bredare samhället och även politiska partier. De unga upplever att det finns två sätt att ta sig runt den känslan:

”Det finns två reaktioner: antingen försöka assimilera sig så mycket som möjligt för att accepteras eller att man går den andra vägen och känner ’nej, jag är inte svensk, jag är eritrean eller jag är irakier, jag är somalier’ och sen ironin när man väl åker hem till sitt ’hemland’ och blir kallad för svensk eller europé. Man känner att man inte hör hemma någonstans men bara med dom som kanske har liknande erfarenheter och det är vad mellanförskapet är.” Mona, ung deltagare i Vårt Sverige.

Det fanns en känsla av att inte höra hemma i Sverige, men inte heller i det land som de själva eller deras föräldrar har rötter i. Det kom också fram under dagen att flera av de unga hade upplevelser av att inte känna sig välkomna eller trygga i ”innerstan” jämfört med sitt eget bostadsområde på grund av hur de behandlades av andra. Den här upplevelsen av exkludering kopplades också till kriminalitet och varför vissa unga kanske dras in i kriminella miljöer:

”Vi tog med det i det dödliga våldet också för den här aspekten i hur just unga, och unga män också specifikt, känner att dom har den samhörigheten. Många beskriver den broderskap dom känner [i en kriminell miljö] som dom inte upplever generellt.” Mona, ung deltagare i Vårt Sverige.

Att inte känna att man tillåts höra hemma, att inte känna sig inkluderad, sammanlänkat av en brist på tillit till det övriga samhället och det offentliga, länkas alltså här till den bredare diskussionen kring trygghet. Kriminalitet skapar generellt otrygghet i det bredare samhället, trots detta ser vi att en väg in i en kriminell gemenskap kan ses som en trygghet av de som känner sig övergivna av samhället.

Relevanta upplevelser och tankar togs också upp i den workshop som LPI höll tillsammans med Operation 1325 och UNOCT i oktober 2020. De unga kvinnor som deltog delade med sig av sina tankar kring våldsbejakande extremism och kom med rekommendationer för hur sådan extremism kan förebyggas i Sverige och globalt.

När det gällde orsaker till våldsbejakande extremism nämndes saker som polarisering, ett förstärkt ”vi och dem”-tänk, isolering och utanförskap som bidragande faktorer till varför människor kan lockas till att gå med i våldsbejakande grupper och miljöer. Detta påminner lite om vad som nämndes under Vårt Sverige. Även att framförallt unga män kanske lockas in i en kriminell miljö på grund av en känsla av utanförskap nämndes.

“Det finns två reaktioner: antingen försöka assimilera sig så mycket som möjligt för att accepteras eller att man går den andra vägen och känner ‘nej, jag är inte svensk, jag är eritrean eller jag är irakier, jag är somalier’ och sen ironin när man väl åker hem till sitt ‘hemland’ och blir kallad för svensk eller europé. **Man känner att man inte hör hemma någonstans men bara med dom som kanske har liknande erfarenheter och det är vad mellanförskapet är.”**

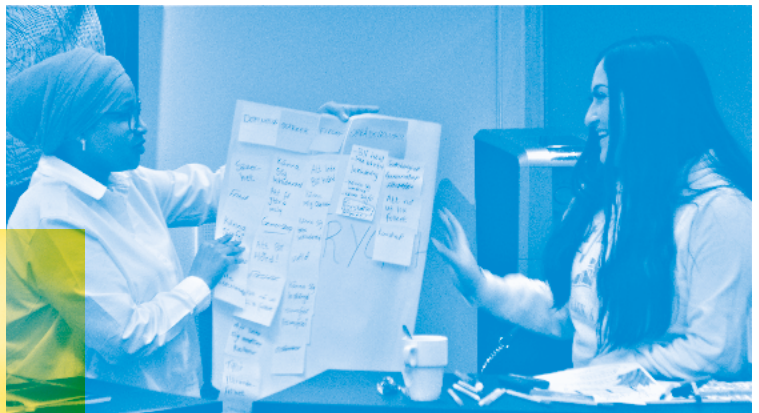
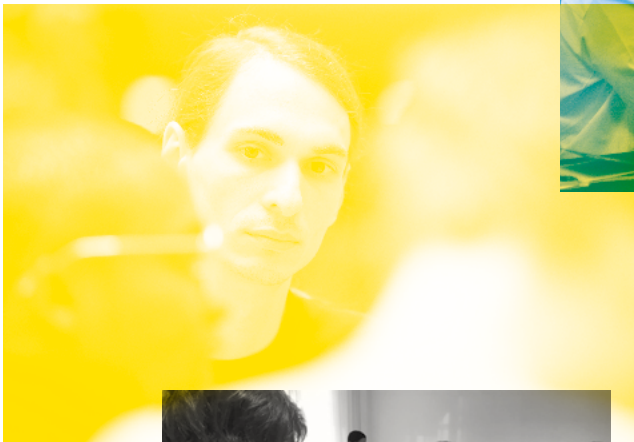
Mona, ung deltagare i Vårt Sverige.

Ökad machokultur, normalisering av rasism i vardagen och ökat ”tänjande på gränserna” av demokratiska värderingar var några andra saker som de unga deltagarna upplevde bidrog till våldsbejakande extremism. Våldsbejakande extremistiska gruppers förmåga att måla upp en förförisk, utopisk bild av ett samhälle som de som känner sig exkluderade och isolerade kan dras till, nämndes, liksom sociala mediers roll och hur dessa kan användas som en plattform för att sprida både propaganda och hat på nätet. Just vikten av media och sociala media-plattformar var något som också togs upp i Vårt Sverige. Flera unga uttryckte känslor av att deras områden var ”svartmålade” och inte blev representerade på ett rättvist och sant sätt av media.

Enligt den bild som deltagarna målar upp verkar just människors trygghet, tillit och inkludering vara centrala för att de ska motstå frestelsen som extremistiska (eller kriminella) grupper erbjuder. En person som känner sig inkluderad i sitt lokala samhälle och i det större svenska samhället, som känner sig trygg, och som litar på det rådande systemet, är rimligtvis mindre villig att omkullkasta den nuvarande ordningen.

När vi nu har hört lite om ungas upplevelser kring trygghet, tillit och inkludering är det dags att titta på våra tre teman var för sig.

Deltagare i Peacefinders 2021,
Gloco-loco labbet 2019, workshop i
Uppsala 2019 och Vårt Sverige 2020.

Tre teman för att förstå fred i Sverige

33 Trygghet/otrygghet

- 35 Brist på konflikt i allmänhet och hot mot den allmänna ordningen
- 39 Känsla av trygghet i sin socioekonomiska levnadssituation
- 42 Upplevda (ekonomiska och) etno-kulturella spänningar

45 Tillit/misstro

- 45 Tillit mellan människor och grupper
- 46 Tillit till institutioner och upplevelser av rättvisa
- 50 Stöd för politiska institutioner och deltagande i politiska processer

52 Inkludering/exkludering

- 53 Deltagande i samhället
- 54 (Upplevd) social exkludering/ polarisering
- 56 Jämlik tillgång till välfärd och tjänster
- 58 Acceptans av mångfald/tolerans

I den här delen kommer vi att gå igenom varje tema. Vi kommer att lyfta statistik och data, särskilt från SCB:s rapporter om Agenda 2030, och där det har varit möjligt även lyfta in ungas upplevelser.

Trygghet/otrygghet

Att känna sig trygg innebär känslor av lugn och förtroende. Trygghet innebär att inte känna någon rädsla för exempelvis känslomässig eller kroppslig skada. Det kan också, menar vi, röra sig om hur trygga människor känner sig i sin levnadssituation och skulle därför också kunna knytas till socioekonomiska faktorer. Trygghet är starkt kopplat till en persons egna upplevelser och känslor, även om en person verkar ha förutsättningar att känna sig trygg betyder inte det att personen faktiskt känner sig trygg.

I tabell 2 nedan visar vi vilka olika delar av social sammanhållning vi tittat på under temat trygghet/otrygghet.

Vi kommer att försöka mäta de delar som nämns genom att där det är möjligt använda oss av utvalda mål-indikatorer. Mål-indikatorerna är oftast en blandning av de globala mål-indikatorerna och andra

indikatorer som SCB särskilt har tagit fram för Sverige, på grund av att de globala mål-indikatorerna inte nödvändigtvis ger en komplett bild. De indikatorer vi använder kommer från SCB:s publikationer om Agenda 2030 och vi har följt SCB:s metod att dela in de olika indikatorerna enligt global (G), nationell (N), proxy (P) och nationell proxy (NP). De globala indikatorerna togs fram när Agenda 2030 först hade skapats och kan fånga upp mycket. För ökad förståelse och korrekt mätning kan länder även ta fram nationella indikatorer som är anpassade specifikt efter deras utmaningar och kapacitet. Proxy-indikatorer används när det inte är möjligt att mäta det man egentligen vill mäta, i stället använder man en annan indikator som kan ge ett ungefärligt svar på frågan.

Vi har kompletterat dessa mål-indikatorerna med annan statistik och data när det har känts relevant att göra det och även försökt inkludera människors upplevelser genom citat och andra källor.

TABELL 2

Tema	Komponenter av social sammanhållning	
	<i>Saker som kan stärka social sammanhållning.</i>	<i>Saker som kan försvaga social sammanhållning.</i>
Trygghet /otrygghet	1. Brist på konflikter i allmänhet och hot mot den nuvarande ordningen. 2. Känsla av trygghet (relaterat till sin socioekonomiska levnadssituation). 3. Inga upplevda ekonomiska och etnokulturella spänningar.	1. Känsla av otrygghet (relaterat till sin socioekonomiska levnadssituation). 2. Närvaro av konflikter och hot mot den nuvarande ordningen. 3. Upplevda ekonomiska och etnokulturella spänningar.

TABELL 3

Globala målen indikatorer som har använts för den här delen

Mål 5: Jämställdhet

5.2.1 (G) - Andelen kvinnor eller flickor 15 år eller äldre som har utsatts för fysiskt, sexuellt eller psykologiskt våld av en nuvarande eller före detta intim partner de senaste 12 månaderna fördelat på formen av våld och ålder

5.2.2 (G) - Andelen kvinnor eller flickor 15 år eller äldre som har utsatts för sexuellt våld av någon annan person än en intim partner de senaste 12 månaderna fördelat på ålder och brottsplats

Mål 11: Hållbara städer

11.7.2 (NP) - Andel (16 år och äldre) som varit utsatta för hot eller våld på allmän plats efter kön och personer med funktionsnedsättning.

11.7.4 (N) - Avstått från att gå ut på kvällen på grund av oro för att bli överfallen eller hotad, någon gång under de senaste 12 månaderna. Redovisat på ålder, kön och funktionsnedsättning

11.7.2 (G) - Andelen personer som utsatts för fysiska eller sexuella trakasserier de senaste 12 månaderna fördelat på kön, ålder och funktionsnedsättning

Mål 16: Fredliga och inkluderande samhällen

16.1.1 (G) - Antalet mordoffer per 100,000 invånare, fördelat på kön och ålder

16.1.4 (G) - Andel av befolkningen som känner sig trygga när de är ute i det egna bostadsområdet

16.2.3 (G) - Andelen unga kvinnor och män i åldrarna 18-29 år som utsatts för sexuellt våld före 18 års ålder

16.1.3 (G) - Andel av befolkningen som utsatts för fysiskt, psykologiskt eller sexuellt våld de senaste 12 månaderna

16.2.1 (NP) - Andelen barn (15 och 17 år) som någon gång utsatts för fysisk eller psykologisk misshandel, försummelse eller bevittnande av våld i hemmet fördelat på kön

Brist på konflikt i allmänhet och hot mot den allmänna ordningen

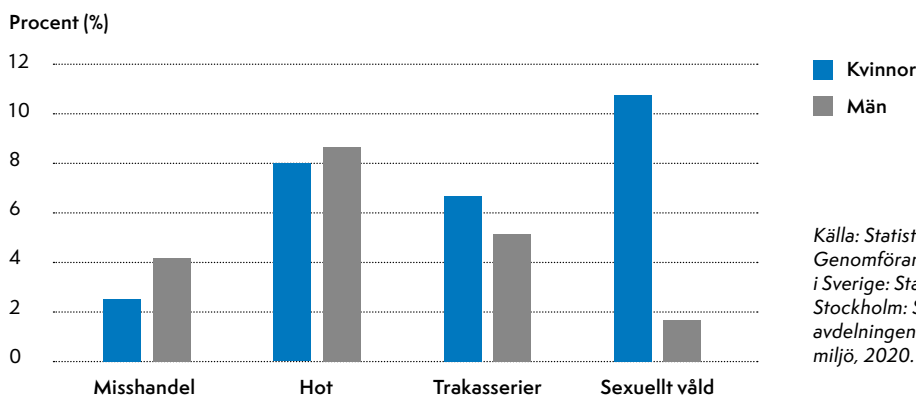
Se tabell 3

En viktig del av den personliga tryggheten gäller ens eget liv. Därför är det relevant att titta på antalet mordoffer (Mål 16, indikator 16.1.1). Enligt Statistikmyndighetens (SCB:s) statistiska lägesbild över genomförandet av Agenda 2030 (2019), baserat på data från Brottsförebyggande rådet (Brå) (2017), hade det dödliga våldet ökat i Sverige jämfört med fem år tidigare.²⁶ Sveriges Television (SVT) rapporterade i november 2020 att antalet dödsskjutningar var fler under 2020 än de var under 2019.²⁷ SCB skriver i sin rapport från 2020 (med data från Brå) att när det gäller det dödliga våldet länkat till kriminella miljöer finns en kraftig överrepresentation i ”socialt utsatta områden” samt att brottsoffren är yngre än vid andra typer av dödligt våld.²⁸ De skriver också att av dödsoffren för dödligt våld är tre fjärdedelar män och en fjärdedel kvinnor.²⁹

Trygghet gällande ens person sträcker sig också till upplevelser av fysiskt, psykologiskt eller sexuellt våld, vilket är ännu en indikator inom Mål 16 (16.1.3). SCB beräknar att 11 procent av Sveriges kvinnor utsattes för sexuellt våld under 2017 – en siffra som är markant högre än motsvarande siffra för männen (ca 1,8 procent).³⁰ I diagram 1 kan du se att män löper större risk att utsättas för misshandel och hot medan kvinnor oftare upplever trakasserier.

I SCB:s senaste rapport från 2020 visas indikatorer på hur den globala pandemin kan ha påverkat sexuellt våld. I mars–maj 2020 sågs en minskning i antalen anmälda sexualbrott mot vuxna jämfört med 2019 samtidigt som andelen anmälda sexualbrott mot barn ökade under den här perioden.³¹ SCB rapporterar också att vissa tjej- och kvinnojourer upplevt en ökning i antalet kontakter på 20–40 procent i början av Covid-19-pandemin jämfört med 2019.³² SCB nämner även att under perioden mars–juli 2020 ökade andelen anmälda misshandelsfall, för män och kvinnor, där offret kände förövaren.³³ Troligtvis är detta kopplat till de begränsningar som pandemin resulterat i när det gäller människors möjlighet att röra sig fritt i samhället och vara utanför sin bostad.

DIAGRAM 1 _ Utsatta för misshandel, trakasserier, hot och sexuellt våld efter kön. 2017 (Indikator 16.1.3)

Källa: Statistikmyndigheten. Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige: Statistisk lägesbild 2019. Stockholm: Statistikmyndigheten, avdelningen för regioner och miljö, 2020. s. 115.

Denna statistik över faktiska våldsbrott och mord bidrar till att skapa en förståelse för människors upplevelser av trygghet, vilket också är en indikator under Mål 16 (16.1.4). Enligt SCB uppger sju av tio kvinnor i Sverige att de känner sig trygga i sitt bostadsområde på kvällen.³⁴ Sett ur ett annat perspektiv, betyder det att tre av tio kvinnor – alltså omkring 30 procent – *inte* känner sig trygga i sitt bostadsområde på kvällen. SCB bekräftar i sin rapport att kvinnor, överlag, känner sig mer otrygga än män³⁵ och att andelen kvinnor och män som avstått från att gå ut på kvällen av rädsla för hot och våld är högre i "områden med socioekonomiska utmaningar". Dessutom visar rapporten att personer med funktionsnedsättning i högre grad än personer utan funktionsnedsättning har avstått från att gå ut på kvällen på grund av oro för att utsättas för våld eller hot om våld.³⁶

Enligt Nationella trygghetsundersökningen (NTU) som publicerades av Brå 2019 har invånarnas oro över brottsligheten i Sverige ökat kontinuerligt sedan 2014 och den har sedan 2017 legat på omkring 43 procent.³⁷ När det gäller oro att vistas ute på kvällen uppger 44 procent av de tillfrågade unga kvinnorna (16–24 år) att de känner en oro, jämfört med 18 procent i samma åldersgrupp för män. SCB rapporterar att ungefär var tionde kvinna och man i åldrarna 25–64 år oroar sig över att utsättas för misshandel och att andelen är högre bland unga kvinnor.³⁸ Nästan hälften av kvinnorna i åldern 16–24 år uppger att de är oroliga för att utsättas för våldtäkt eller andra sexuella övergrepp.³⁹ Den upplevda otryggheten – och oron – är alltså närvarande hos flera olika grupper av befolkningen och i större grad hos kvinnor.

Delmål 11.7, en del av Mål 11 (Hållbara städer), handlar om att skapa säkra och inkluderande grönområden för alla, med särskilt fokus på kvinnor och barn, äldre personer, och personer med funktionsnedsättning. Den nationella indikatorn 11.7.4 som SCB tagit fram mäter andel av befolkningen (16+ år) som avstått från att gå ut på kvällen på grund av oro för att bli överfallen eller hotad, någon gång under de senaste 12 månaderna, redovisat på ålder och kön. År 2017 sa 15,7 procent av befolkningen på 16 år och äldre att de någon gång under de senaste 12 månaderna hade låtit bli att gå ut på kvällen av oro för överfall och hot.⁴⁰

SCB har tagit fram en nationell proxy-indikator (11.7.2) som mäter andelen av befolkningen (16 år och äldre) som varit utsatta för hot eller våld på allmän plats efter kön och personer med funktionsnedsättning. SCB rapporterar att män i åldern 20–29 år löper störst risk att utsättas för våld eller hot på allmän plats och att 8,7 procent av männen i den gruppen uppgav att de hade blivit utsatta för våld eller hot på allmän plats.⁴¹ När det gäller trakasserier på allmän plats är det vanligare att det händer kvinnor, särskilt unga kvinnor som är dubbelt så utsatta som män. Personer med någon form av funktionsnedsättning utsätts i högre grad för både hot och våld än resten av befolkningen.

Den globala indikatorn 11.7.2 tittar på andelen personer som utsätts för fysiska eller sexuella trakasserier de senaste 12 månaderna fördelat på kön och ålder. SCB noterar att uppgifter om personer med funktionsnedsättning saknas vilket är en genomgående trend för flera indikatorer. Data som SCB hämtat från Brå, visar att

under 2017 var unga kvinnor (16–29 år) den grupp som hade utsatts mest för fysiska eller sexuella trakasserier, 13,3 procent jämfört med 6,5 procent av männen i samma åldersgrupp.⁴² Unga kvinnor utsätts alltså för fysiska eller sexuella trakasserier dubbelt så ofta som män i samma ålder.

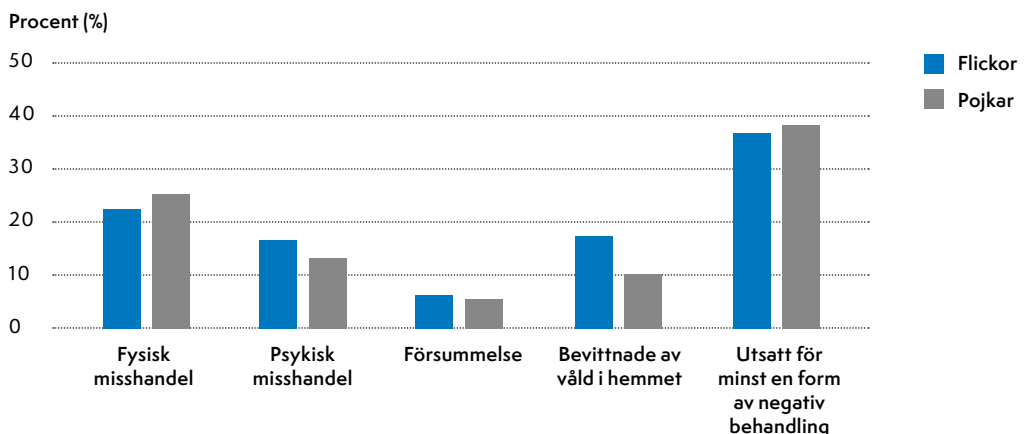
Ytterligare en relevant indikator, särskilt när det gäller ungas upplevelser av trygghet, är en nationell proxy-indikator som SCB har tagit fram. Denna indikator (16.2.1) mäter andelen barn (15 och 17 år) som någon gång utsatts för fysisk eller psykologisk misshandel, försummelse eller bevitnande av våld i hemmet, fördelat på kön.⁴⁴ Resultatet, hämtat från en nationell kartläggning av Allmänna barnhemmet och Karlstad

Universitet 2016, visar att ungefär var fjärde ung någon gång utsatts för någon form av fysisk misshandel. De unga deltagarna var mellan 15 och 17 år. Det visar också på skillnader mellan pojkar och flickor. Pojkar rapporterade i något större utsträckning ha utsatts för fysisk miss-handel medan flickor oftare var vittnen till någon form av våld i hemmet vilket diagram 2 nedan visar.

”Så fort det är någon som sticker ut [så] ska alla stå och peka på den och det är någon som kommer [att] gå fram och slå till slut.”

Ung man, landsbygd, Vilka ska med?⁴³

DIAGRAM 2 _ Andel barn (15 och 17 år) som någon gång utsatts för fysisk eller psykologisk misshandel, försummelse eller bevitnat våld i hemmet fördelat på kön (Indikator 16.2.1(P)).

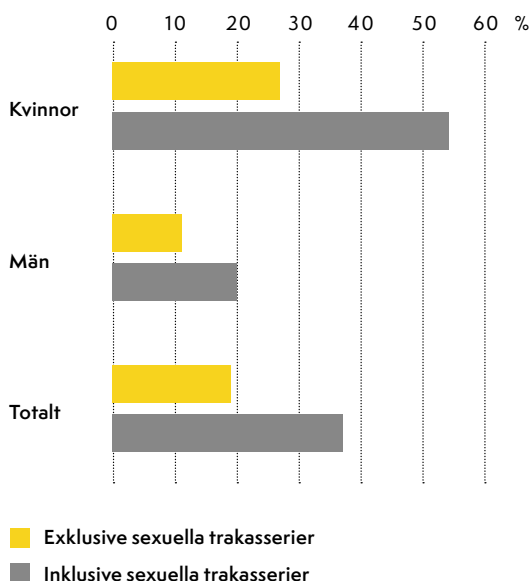
Källa: Statistikmyndigheten. Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige: Statistisk lägesbild 2019. Stockholm: Statistikmyndigheten, avdelningen för regioner och miljö, 2020. s. 116.

När det gäller just sexuellt våld finns det också en indikator som specifikt tittar på andelen unga kvinnor och män (18–29 år) som utsatts för sexuellt våld före 18 års ålder (16.2.3). I sin statistiska nulägesbild av Sveriges genomförande av Agenda 2030 som SCB publicerade 2017 framkom det att andelen unga som utsatts för sexuellt våld är högre än andelen vuxna. SCB byggde sin analys på statistik hämtad från Nationellt centrum för kvinnofrids rapport "Våld och hälsa" från 2014. Enligt den hade 37 procent av svaranden upplevt sexuellt våld, inklusive sexuella trakasserier, före 18 års ålder.⁴⁵

54 procent av de kvinnliga svarandena uppgav att de hade upplevt sexuellt våld jämfört med 20 procent av de manliga.

DIAGRAM 3 _ Utsatthet för sexuellt våld före 18 års ålder.

Källa: Statistikmyndigheten. Globala målen för hållbar utveckling: Statistisk uppföljning av Agenda 2030. Stockholm: Statistikmyndigheten, 2017. s. 175.

Den globala indikatorn 5.2.1 mäter andelen kvinnor eller flickor på 15 år eller äldre som har utsatts för fysiskt, sexuellt eller psykologiskt våld av en partner eller före detta partner de senaste 12 månaderna, fördelat på ålder och typ av våld. Även indikator 5.2.2 mäter andelen kvinnor eller flickor på 15 år eller äldre som har utsatts för fysiskt, sexuellt eller psykologiskt våld, men orsakat av någon annan än en intim partner, de senaste 12 månaderna, fördelat på ålder och brottsplats.

SCB rapporterar, baserat på statistik hämtad från NTU att det skett en ökning för både kvinnor och män mellan 2016 och 2017.⁴⁶ Ökningen för kvinnor är 2,7 procentenheter (från 8 procent till 10,7 procent) medan ökningen för män låg på 0,6 procentenheter (från 1 procent till 1,6 procent). SCB:s senaste rapport om genomförandet av Agenda 2030 som släpptes i oktober 2020 nämner inte specifika siffror (de hänvisar dock till Brå), men de konstaterar att olika typer av sexuella trakasserier, sexuella övergrepp och sexuellt våld är vanligt samt att detta drabbar kvinnor i högre utsträckning än män och yngre i högre utsträckning än äldre.⁴⁷ De konstaterar också att homosexuella, bisexuella och transpersoner rapporterat utsatthet för sexuella övergrepp i större utsträckning än heterosexuella.⁴⁸ De rapporterar också att bisexuella kvinnor var den grupp som i störst utsträckning rapporterade sexuella trakasserier, medan utsatthet för de grvsta formerna av sexuellt våld var vanligast bland homosexuella kvinnor.⁴⁹

Vi ser alltså att det finns utmaningar när det gäller den här delen som har tittat på brist på konflikt och hot mot den allmänna ordningen och där fokus legat på kroppslig

trygghet. Unga män är särskilt utsatta när det gäller det dödliga våldet och löper störst risk att utsättas för fysiskt våld. Unga kvinnor känner en större oro (otrygghet) och har större risk än män att utsättas för sexuellt våld och trakasserier. Vi ser också att homosexuella, bisexuella och transpersoner upplever sexuella övergrepp i högre grad än heterosexuella kvinnor. Funktionshindrade är också särskilt utsatta när det gäller hot och våld.

Känsla av trygghet i sin socioekonomiska levnadssituation

TABELL 4

Globala målen indikatorer som har använts för den här delen

Mål 10: Minskad ojämlikhet

10.2.1 (G) - Andelen personer som lever i hushåll med en disponibel inkomst per konsumtionsenhet på under 50 % av medianinkomsten

Mål 11: Hållbara städer

11.1.2 (N) - Andel av befolkningen som lever i trångboddhet enligt norm 2 och 3 i åldern 16-84 år redovisat efter kön och inrikes födda/utrikes födda.

Eftersom trygghet är ett komplext begrepp har vi tyckt att det är viktigt att inte bara titta på den fysiska aspekten utan också på den socioekonomiska. För delmål 10.2 har SCB använt den globala indikatorn 10.2.1 som mäter andelen personer som lever i hushåll med en disponibel inkomst per konsumtionsenhet på under 50 procent av medianinkomsten. SCB beräknade att 2017 levde 8,1 procent av Sveriges befolkning i ett hushåll med låg ekonomisk standard (vilket innebär att hushållet har en inkomst på under 50 procent av medianinkomsten).⁵⁰ SCB lyfter också att andelen personer med låg ekonomisk standard har ökat över tid trots att reala inkomster har stigit. Detta beror på att personer i mittenkategorin, alltså de som är del av hushåll med medelinkomst, har haft en bättre löneutveckling än de i låginkomstkategorin. SCB konstaterar att barn och unga vuxna är den största andelen personer i hushåll med låg ekonomisk standard medan personer mellan 65 och 79 år är de som har lägst andel personer med låg ekonomisk standard. Alltså ser vi att unga till högre grad lever med låg ekonomisk standard jämfört med de som är över 65. Exakt vad detta beror på är svårt att avgöra. Det kan röra sig om att unga vuxna studerar och därför främst lever på studiebidrag. SCB konstaterar att det inte heller går att bryta ner denna indikator för att titta på hur personer med funktionsnedsättning påverkas, ett problem som återkommer inom flera av indikatorerna för de globala mål som används i denna publikation.

”Ja, men om man kanske inte har föräldrar som har råd att betala och om man inte får inackorderingstillägg, då är det inte säkert man kan flytta dit [till gymnasieorten]. [...]. Det är som att man straffas för att man vill mer. Utbudet [av utbildningar] är för litet och så får man inget stöd för att typ följa sina drömmar.”

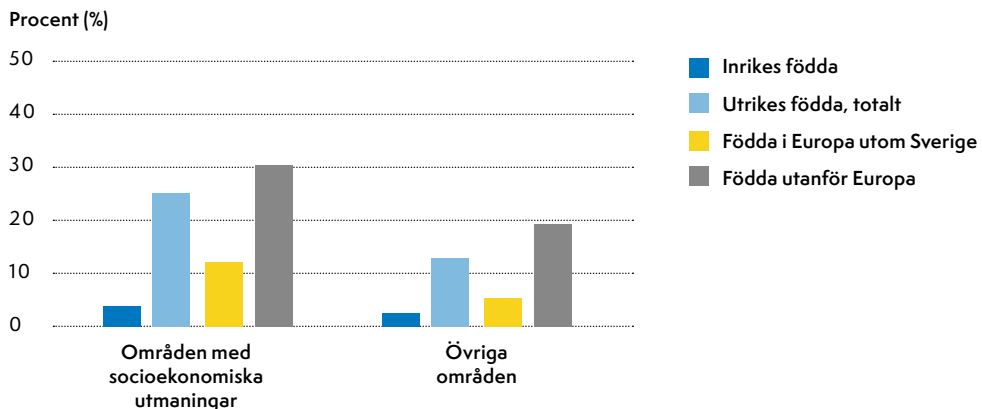
Ung kvinna, glesbygd, ”Vilka ska med?”⁵¹

En annan nationell indikator som kan ge mer insyn kring ojämlikhet när det gäller trygghet länkat till en individs socioekonomiska standard är 11.1.2: Andel av befolkningen som lever i trångboddhet enligt norm 2 och 3 i åldern 16–84 år, redovisat efter kön och inrikes eller utrikes födda. Detta är en del av delmål 11.1 som handlar om rätten till säkra bostäder till överkomlig kostnad. SCB bedömer att standarden på bostäder i Sverige inte är något större problem men att trångboddheten har ökat de senaste 10 åren. SCB beräknar att 5,2 procent

av åldersgruppen 16–84 år under 2018 var trångbodda enligt norm 2 och 17,7 procent av samma åldersgrupp var det enligt norm 3.⁵² I sin rapport från 2020 uppger SCB att tillgången till bostäder, som ses som en möjlig anledning till trångboddhet, varierar i olika delar av landet. SCB lyfter att trångboddheten är mer utbredd bland områden med ”socioekonomiska utmaningar” där 15,4 procent av befolkningen bor i hushåll med fler än två boende per sovrum.⁵³ I övriga områden, som inte specificeras närmare, är andelen 3,9 procent.

DIAGRAM 4 _ Andel trångbodda enligt norm. 2 i områden med socioekonomiska utmaningar och övriga områden, 16 år och äldre efter födelselandsgrupper, 2018 – 2019.

Källa: Statistikmyndigheten. Lämna ingen utanför: Statistisk lägesbild av genomförandet av Agenda 2030 i Sverige, oktober 2020. Stockholm: Statistikmyndigheten, 2020. s. 90.

Om vi tittar närmare på denna data utefter olika grupper blir det tydligt att vissa grupper drabbas hårdare av trångboddhet än andra. Trångboddheten drabbar de som är utrikes födda hårdare än inrikes födda och de som är födda utanför Europa drabbas mest. I SCB:s statistik för 2019 framkommer det att nästan var tredje person av de som är födda utanför Europa och har bott i Sverige mindre än tio år lever i trångboddhet.⁵⁴ De påpekar att motsvarande andel bland inrikes födda med minst en inrikes född förälder är 2 procent, vilket belyser ett möjligt strukturellt mönster. I diagram 4 ser vi att detta också speglar skillnaderna i trångboddhet mellan olika områden.

”Alla har ju inte föräldrar som kan vara med på insatser eller som medlåntagare, för att man inte har den ekonomin. Så självklart blir det en klassfråga.”
Maggi Bergh, mäklare på Mäklarhuset.⁵⁵

2015 uppmärksammade OECD att Sverige var det OECD-land med snabbast växande inkomstklyftor och i sin rapport 2017 bekräftade de att trenden fortfarande pågick.⁵⁶ Dagens Samhälles studie från samma år visade på denna trend. Genom att titta på inkomstfördelningen bland svenska hushåll över fem år kunde de visa att i 286 av 290 kommuner minskade andelen hushåll som kan klassas som medelinkomsttagare, medan hushåll som klassas som höginkomsttagare och låginkomsttagare i stället ökade.⁵⁷ OECD:s rapport från mars 2019 visar att inkomstklyftorna har fortsatt att öka och att de är högst i Norden, även om de fortfarande är låga jämfört med andra OECD-länder.⁵⁸ I sin rapport från 2020 citerar SCB data från forskningsöversikter kring segregation som tagits fram som en del av LO:s jämlikhetsutredning på uppdrag

av Delegationen mot segregation (Delmos). SCB i sin rapport från 2020 pekar på att en ökad inkomstjämlighet ligger bakom den ökade segregationen i Sverige och ”att en orsak till segregation mellan områden är en ojämn fördelning av bostadstyper och upplåtelseformer.”⁵⁹

”Idag [2017] har Malmö en inkomstfördelning som liknar Malawis. Lund har en ännu mer skev inkomstfördelning och är jämförbar med hur det är i Peru. Helsingborg ligger i nivå med Uzbekistan och Yemen. På alla dessa platser är skillnaderna mellan rika och fattiga väldigt stor. Och den skeva inkomstfördelningen gör det tufft för dem som har mindre pengar att klara av att ha en bra livskvalitet. Ofta hamnar de i mer socialt utsatta områden.”

Charlotta Mellander,
professor i nationalekonomi⁶⁰

Just hur olika grupper har det ställt ekonomiskt lyfts också i den tidigare nämnda SCB-rapporten från 2019. Där lyfter SCB att inkomstnivån är betydligt lägre för de som är födda utanför Europa och som har bott i Sverige i mindre än 10 år.⁶¹

Vi ser alltså att inkomstklyftorna ökar i Sverige och vi ser att vissa grupper av befolkningen, särskilt de som är utrikes födda, generellt har en lägre inkomst och även oftare lever i trångboddhet. Det är också vanligare med trångboddhet i områden som SCB kallar ”områden med socioekonomiska utmaningar” vilket belyser frågan kring segregation och möjliga strukturella utmaningar som finns för olika områden och grupper.

Upplevda (ekonomiska och) etno-kulturella spänningar

Under denna del har vi inte hittat några globala mål-indikatorer som känts relevanta eller som vi har kunnat hitta data kring. Därför använder vi andra källor för att hämta in statistik och fakta, exempelvis Brå.

Det är viktigt att nämna att de grupper eller spänningspunkter som lyfts i den här delen inte ger en komplett bild. Det finns många minoriteter och olika grupper i Sverige och vi har inte kunnat titta närmare på alla.

Samtalet om upplevda motsättningar mellan olika identitetsgrupperingar är inte nytt i Sverige, även om debatten har blossat upp igen under senare år. Det är något mindre vanligt att ekonomiska spänningar diskuteras och vi kommer inte att diskutera det i denna del eftersom vi redan pratat om detta under socioekonomisk trygghet. De etno-kulturella spänningarna är synliga inom samtliga teman, därför kommer de löpa som något av en röd tråd genom den här publikationen.⁶³

EU:s rapport från 2018 om social sammanhållning hos dess medlemsstater pratar om hur spänningar mellan olika grupper, om de är starka nog, kan skapa problem för ett samhälles sociala sammanhållning. Enligt denna rapport uppgav 44,5 procent av svenskarna att de upplevde etno-kulturella spänningar (baserat på ras och etnisk tillhörighet) medan 43,8 procent svarade samma sak gällande religiösa grupper.⁶⁴ Nästan hälften av de svarande i Sverige upplevde alltså någon form av etno-kulturella spänningar.

Statistik från Brå visar att det under 2018 identifierades 7 090 anmälda brott med hatbrottsmotiv, vilket är en ökning med

11 procent jämfört med 2016 och med 29 procent jämfört med 2013.⁶⁵ Störst ökning av antalet brott med identifierat hatbrottsmotiv jämfört med 2016 syns för främlingsfientligt/rasistiskt och antisemitiskt motiv samt motiv som rör sexuell läggning. Något som har uppmärksamats framför allt i media är det faktum att öppet nazistiska och högerextremistiska rörelser har tagit större plats i det offentliga rummet. Tidningen Expo avslöjade i sin rapport om vit makt 2018 att antalet aktiviteter i den rasideologiska miljön hade ökat för tredje året i rad.⁶⁶ De lyfte att detta inkluderade samtliga former av aktivism, inklusive offentliga manifestationer och demonstrationer. Nordiska Motståndsrörelsen (NMR), en av de större nazistiska rörelserna i Sverige, deltog bland annat under Almedalsveckan 2019 där de bidrog till en osäker miljö och även, genom sitt deltagande, bidrog till att Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL) avstod från att delta.⁶⁷ I Dalarna har NMR demonstrerat årligen den 1 maj sedan 2016.⁶⁸ Enligt Expo:s tidigare nämnda studie stack också Skåne ut när det gällde hög aktivitet bland rasideologiska rörelser.⁶⁹

”Vi ser att den våldsbejakande högerextrema ideologin som tidigare huvudsakligen varit begränsad till en liten och organiserad vit makt-miljö får allt större spridning och attraherar fler.”
Johanna Aschan vid Säkerhetspolisen⁶²

En annan spänningspunkt som blivit tydligare under de senaste åren är debatten kring traditionellt svenska värderingar och kulturella uttryck och hur dessa ställs mot andra kulturer. Särskilt har religion, med ett fokus på islam, varit något som

uppmärksamhets. Ett exempel på detta är frågan om det ska vara tillåtet för muslimska kvinnor att bära hijab, eller slöja, på offentliga platser. Detta har varit en fråga kring religionsfrihet men också en jämställdhetsfråga, enligt vissa. Den skånska kommunen Skurup röstade 2019 igenom ett slöjförbud i kommunens skolor, något som väckte starka reaktioner både hos unga elever och lärare.⁷⁰ Göteborgs-Posten ringde under 2018 till olika förskolor i ”utsatta områden” i Göteborg, Stockholm och Malmö och utgav sig för att vara en förälder som ville att deras femåriga dotter skulle bära slöja.⁷¹ 27 av 40 skolor uppgav att de var villiga att se till att flickan bar slöja, vilket i sin tur ledde till starka kommentarer från dåvarande språkrör för Miljöpartiet, Gustaf Fridolin, kring flickors rättigheter.⁷² Samtidigt finns det de som argumenterar för kvinnors rätt att bära slöja i ett jämställt samhälle för att de själva väljer det.⁷³ Spänningar kan alltså uppstå mellan grupper där olika seder eller vanor uppfattas som oförsonliga med varandra.

Just när det gäller denna kategori är det särskilt relevant att nämna polisens roll. Publikationen ”Slumpvis utvald: ras/etnisk profilering” (2017) lyfter perspektiv från både poliser och unga svenskar med muslimsk, afrikansk och romsk härstamning kring etnisk-/ras-profilering i Sverige.⁷⁵ Bland flera av dessa unga uttrycktes en frustration som grundades i känslor av att vara en måltavla för polisen på grund av sitt fysiska utseende eller var man bodde. En studie som byggde på intervjuer med ungdomar i Rosengård i Malmö, visar att återkommande kontroller av polis ”ligger till grund för hat mot ordningsmakten och är ett motiv bakom stenkastning mot polisen.”⁷⁶ Denna fråga blir ännu mer komplicerad eftersom majoriteten av de så kallade ”utsatta områden” som polisen identifierade i sin rapport från 2017 är områden som bebos av etniska minoriteter och rasifierade.⁷⁷

”Vissa svenskar har ett hat mot utlänningar och tänker att vi kommer hit och tar allt från dem. De har fördomar som de har läst på nätet: att muslimer startar alla krig och sånt. Då blir de rädda, och vågar inte lära känna oss. Även om de inte vill mobba oss, så känner vi oss utanför. Och då har vi inget annat val än att hitta en skola där det går många andra utlänningar.”

Merve Nur Okutan, ung kvinna som flyttade till Sverige 2015.⁷⁴

**"Jag var kanske tio år. Så kommer det fram en polis och säger:
'Du, vi vet vem du är. Vi har koll på dig. Fuckar du upp så
klipper vi dig.' Jag var tio, tolv bast. Såna erfarenheter är riktigt
traumatiska. En massa sån skit finns kvar i min kropp."**

Informant, "Slumpvis utvald".⁷⁸

I "Slumpvis utvald" lyfts även att denna tendens att dela upp invånarna i ett svenskt "vi" och ett "dem" som anses kriminella, kan leda till att gränser mellan olika grupper i Sverige förstärks. Det kan i sin tur skapa hinder för social sammanhållning.⁷⁹ Det är alltså möjligt, även om det inte är avsiktligt eller rasistiskt motiverat, att en överfixering på specifika grupper och områden från polisens – eller någon statlig institutions – sida kan bidra till ett "vi och dem"-tänk och försvagad social sammanhållning mer brett.

"När man är ute och folk har varit fulla har man fått kommentarer många, många gånger. 'Lappjävlar' hit och dit, att de ska köra över renar och skjuta renar. Det förekommer ofta, både på allvar, och av folk man inte känner så bra som skämtar om det. Man har inte gjort något åt det, bara knutit näven i fickan."

Ung renskötare, "Rasism och hatbrott"⁸⁰

Ett annat exempel på etno-kulturella spänningar är de mellan samer och andra människor i de samhällen där de bor. Rasism och diskriminering mot samer är vanligt förekommande och innebär att samer kanske inte vågar bära kolt (traditionell klädsel) eller prata samiska offentligt på grund av rädsla för fysiskt eller verbalt våld.⁸¹ Svenska Samernas Riksförbund publicerade 2020 en rapport, "Rasism och Hatbrott mot unga renskötare

i Sverige", som tittade specifikt på hur unga renskötare upplever sin vardag utifrån sin identitet som renskötare. Samtliga unga deltagande i den rapporten nämnde att de upplevt obehag och utsatthet. Deras bild var att detta blivit normaliserat eftersom det återkommer i deras vardag.⁸²

"Lärare som sagt att man lever på bidrag. En lärare på skolan sa att är man ute i skogen ska man alltid ha med sig en kniv och en yxa. Kniven stampar man i renen och yxan slår man ihjäl lappen med."

Ung renskötare, "Rasism och hatbrott"⁸³

Det verkar finnas spänningar mellan grupper av människor som i alla fall till viss del beror på etnisk identitet, kultur eller religiös tillhörighet. Vi ser att hatbrotten har ökat och att den högerextremistiska miljön har blivit synligare. Samtidigt finns det rasifierade unga människor som upplever att de är "måltavlor" för polis och pågående diskussioner kring hur religiösa och kulturella uttryck, som att bära slöja, passar in med traditionella värderingar. Även unga samer berättar att de fått utstå hat och hot, på grund av sin identitet som samer. Hat och hot kan bidra till att öka polarisering i samhället genom att bidra till att det ökar avståndet mellan olika grupper.

Tillit/misstro

Tillit handlar om en känsla av förtroende gentemot en annan person, sina medmänniskor generellt eller för en statlig institution. Tillit mellan människor och grupper och även tillit till institutioner är självklara delar av bredare tillit. Vi ser också att stöd för politiska institutioner och deltagande i politiska processer passar som en kategori här. Om en person inte har någon som helst tillit till ett politiskt system är det mindre troligt att personen engagerar sig. Det omvända kan också gälla, att någon som hyser låg tillit kan engagera sig för att ändra på ett system som upplevs vara opålitligt och/eller i behov av förändring.

I sina rapporter från 2017 och 2019 redogör inte SCB för flera av de indikatorer vi har valt från Mål 16. Orsaken är att de anser att det i nuläget inte går att ”täcka” indikatorn helt. Vi har trots det inkluderat de indikatorer som vi har kunnat hitta information kring. Vi har liksom tidigare även valt att samla information från andra källor.

I tabell 5 visar vi vilka delar av social sammanhållning vi har valt att titta på under temat tillit/misstro:

Tillit mellan människor och grupper

När det gäller tillit mellan människor och grupper har vi inte hittat relevant data bland de globala mål-indikatorerna, i stället har vi använt oss av andra källor för att få en överblick.

När det gäller tillit mellan människor, även kallad mellanmänsklig tillit, verkar Sverige ligga högt jämfört med andra länder. Eurofound's rapport ”Quality of life: Social cohesion and well-being in Europe” visar att Sverige toppar listan över mellanmänsklig tillit där 62,7 procent av de tillfrågade svenskarna uppger att de har tillit till andra.⁸⁴ Rapporten visar också att nivån av mellanmänsklig tillit skiljer sig mellan olika grupper i Sverige och att de som har lägre inkomst samt de som är socioekonomiskt utsatta generellt visar en lägre nivå av tillit till andra.

TABELL 5

Tema	Komponenter av social sammanhållning	
	<i>Saker som kan stärka social sammanhållning.</i>	<i>Saker som kan försvaga social sammanhållning.</i>
Tillit /misstro	1. Tillit mellan människor och grupper. 2. Tillit till institutioner och upplevelser av rättvisa. 3. Stöd för politiska institutioner och deltagande i politiska processer.	1. Brist på tillit mellan människor och grupper. 2. Brist på tillit till institutioner och upplevelser av rättvisa. 3. Bristande stöd för politiska institutioner och deltagande i politiska processer.

SOM-institutet publicerade 2018 en rapport där flera olika författare analyserat institutets mätningar.⁸⁵ Sören Holmbergs och Bo Rothsteins artikel lyfter det faktum att trots att den mellanmännsliga tilliten är jämförelsevis hög i Sverige, är den inte lika hög för samtliga grupper i Sverige.⁸⁶ Exempel på grupper som uttrycker en lägre mellanmännslig tillit är unga (16–29 år), lågutbildade, utrikes födda från något land utanför Norden och arbetslösa.⁸⁷ En annan viktig del som författarna lyfter är att den mellanmännsliga tilliten är som lägst bland personer som ser sig själv stå utanför det etablerade politiska etablissemangen samt bland Sverigedemokraternas sympatisörer. Så trots att Sverige har en jämförelsevis hög nivå av mellanmännslig tillit – som borde stärka den sociala sammanhållningen – ser vi att grupper med lägre tillit kan bidra till ett mer splittrat samhälle där områden av stark social sammanhållning inom specifika grupper riskerar att försvaga den totala sociala sammanhållningen mer brett.

I SOM-institutets rapport "Storm och Stiltje" från 2019 tittar Holmberg och Rothstein närmare på hur den partikulära tilliten ser ut, alltså tilliten till människor i ens grannskap eller närområde.⁸⁸ Vad de visar är att den partikulära tilliten, alltså hur mycket en person litar på de som bor i närheten av de själva, påverkar den personens grad av mellanmännslig tillit – tillit till övriga personer i samhället. Precis som när det gäller den bredare mellanmännsliga tilliten visar SOM-institutets mätningar att Sverige också ligger generellt högt när det gäller partikulär tillit och att omkring 70 procent av befolkningen anger att de litar på människor i området där de bor.⁸⁹ Mätningarna visar också lägre nivåer av partikulär tillit i vissa grupper – precis som vi såg med den mellanmännsliga tilliten. Unga (16–29 år), lågutbildade, och arbetare har en generellt lägre nivå av tillit till människor i området där de bor, i dessa grupper ligger

tilliten på omkring 55–60 procent.⁹⁰ I andra grupper är tilliten ännu lägre, såsom bland utrikes födda från länder utanför Europa, arbetslösa, människor med (enligt sin egen uppfattning) dålig hälsa, och de med sjuk- eller aktivitetsersättning.⁹¹ Denna trend verkar stämma väl överens med de områden av mindre tillit som också identifierades i den mellanmännsliga tilliten.

"Rent generellt kan man säga att unga och personer som är födda utanför Norden har lägre tillit. Och vi vet att i Skåne så finns det många i de två grupperna."

Clara Holmberg, analytiker Region Skåne⁹²

I sin rapport om vad de definierar som "utsatta områden" från 2017 nämner polisen hur invånare i områden som präglas av så kallade "sociala riskfaktorer" ofta inte är representerade i samhällsdebatten och att detta kan påverka både känslor av marginalisering samt utsatthet samt leda till minskad tillit till sina grannar.⁹³

Tilliten till människor i det bredare samhället och till människor i ens närområde är relativt hög i Sverige. Vi ser dock att vissa grupper, som till exempel unga, låg-inkomsttagare, och utrikes födda har lägre nivåer av båda dessa former av tillit. Detta kan innebära att det finns områden av lägre tillit som försvagar den sociala sammanhållningen mer brett i Sverige.

Tillit till institutioner och upplevelser av rättvisa.

Vi har inte haft möjlighet att inkludera flera av de globala mål-indikatorer som hade varit särskilt relevanta inom detta område. Det beror på att SCB i flera fall inte har haft möjlighet att presentera statistik kring dessa. Vi har inkluderat en indikator från de globala målen som vi har kunnat samla statistik kring och har kompletterat detta med annan data.

TABELL 6

Globala målen indikatorer
som har använts för den här delen

Mål 16: Fredliga och inkluderande samhällen

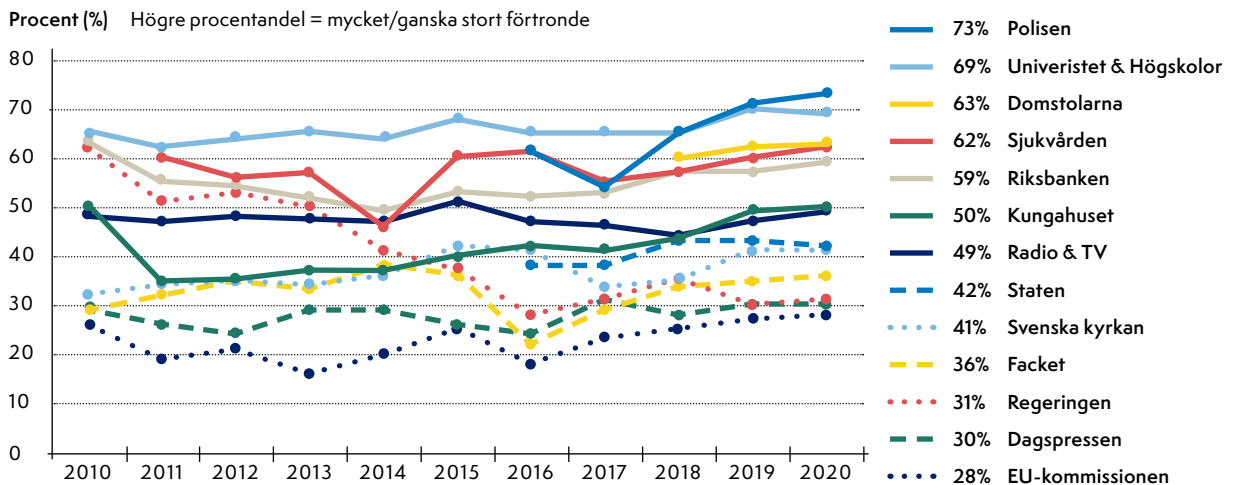
16.3.1 (G) – Andelen våldsoffer de senaste 12 månaderna som har anmält brott till behörig myndighet eller annan officiellt utsedd mekanism för konflikthantering

”Myndigheter och möjligheter för unga hänger också ihop där. Till exempel myndigheterna, staten, riksdagen, regeringen och alla andra som kommuner och så, dom ger inte möjligheter till unga människor att få engagera sig i såna saker överhuvudtaget. Utan så fort som det är en ung eller ung vuxen som kommer och ska försöka göra nånting, då kommer de här äldre 40, 50-åriga vita männen och bara ’nejmen alltså han är barn, lyssna inte på honom, vi sköter det här i stället’. Men vi har sett hur det har gått hittills och det ser ut som att unga behövs mer.”

Adam, ung deltagare
i Vårt Sverige.

När det gäller tillit till institutioner ser vi att det finns en rad olika trender för olika institutioner i Sverige. Diagram 5 kommer från Förtroendebarmetern som släpptes 2020.

DIAGRAM 5 _ Förtroende för samhällsinstitutioner.

Källa: Kantar Sifo och Medieakademin, Allmänhetens förtroende för institutioner, politiska partier, massmedier & företag. Stockholm, 2020. https://www.kantarsifo.se/sites/default/files/reports/documents/kantar_sifo_fortroendebarmetern_2020_1.pdf, s. 3.

Vi ser att förtroende för kärninstitutioner, såsom polisen och sjukvården, har ökat stadigt sedan 2017 vilket också stärks av SOM-institutets sammanfattning av svenska trender mellan 1986 och 2019.⁹⁴ Särskilt polisen har fått ett starkt uppsving i sina förtroendesiffror sedan 2017. Siffror från SOM-institutets "Storm och Stiltje" från 2018 visar dock att flera institutioner och verksamheter sjunkit i förtroende enligt svaranden de senaste åren. Artikelns författare S. Holmberg konstaterar att polisen tillsammans med Arbetsförmedlingen har tappat i förtroende mellan 2010 och 2018.⁹⁵ Holmberg fann tecken på att de med ideologiska uppfattningar åt vänster verkar ha blivit mer positiva till offentlig verksamhet samtidigt som personer till höger blivit mer kritiska.⁹⁶ Trots att SOM-institutet lyfter en nedåtgående trend i förtroendet för polisen ligger de ändå på tredje plats; 68 procent av de svaranden uppger att myndigheten gör ett bra jobb.⁹⁷ Den nuvarande pandemin kan också ha påverkat tilliten till statliga institutioner (försvagat den eller stärkt den), men detta är något vi inte har haft möjlighet att titta närmare på i den här studien.

En annan del som berör människors tillit till just polisen skulle kunna vara i hur stor utsträckning offer polisanmäler händelser. Om en person polisanmäler en händelse som de utsatts för är det ett tecken på att personen har någon grad av tillit till polisens förmåga att skipa rättvisa. I SCB:s kartläggning från 2017, under delen som täcker denna indikator (16.3.1), framkommer det att misshandel, hot, sexualbrott, personrån, bedrägeri och trakasserier bara polisanmäls i 26 procent av fallen.⁹⁸ Fall av grov misshandel har högst benägenhet att anmälas, och ligger på omkring 64 procent,

medan sexualbrott endast anmäls i 9 procent av fallen. Detta baseras på data från Brå:s Nationella Trygghetsundersökning.

När det gäller sjukvården och förtroende för den kan vi se att det finns olika perspektiv. Generellt, enligt SOM-institutets senaste mätning, ser vi att ungefär 65 procent av de tillfrågade upplever att sjukvården gör ett bra jobb.⁹⁹ Vidare efterforskning visar dock att detta också skiljer sig beroende på geografiskt läge och grupp. I sin rapport "Vilka ska med?" följde Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) upp de ungdomspolitiska målen som satts av regeringen.¹⁰⁰ MUCF försökte ta reda på om unga i Sverige känner sig inkluderade genom att titta på en bredd av samhällstjänster och nivåer. Studien visar bland annat att framför allt unga på landsbygd och i vad MUCF kallade för "utsatta områden" upplevde att de, när de söker vård, inte tas på allvar och att vårdköerna för hjälp vid psykisk ohälsa är för långa. Vissa uttryckte också oro över rådande brist på plats vid förlossningsavdelningar där de bor.¹⁰¹

"Ja, vårdplatser, ja. Det har varit ett jättestort problem och är ett jättestort problem fortfarande. 'Kommer jag ha plats på BB när jag ska föda?' Alltså, det är helt galet att man måste tänka så."
Ung kvinna, glesbygd, "Vilka ska med"?¹⁰²

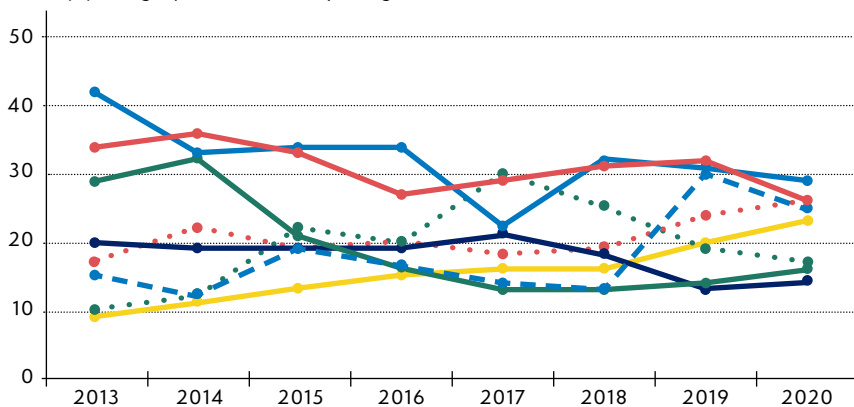
Om vi sedan tittar på förtroende för politiska partier växer också en intressant bild fram. I diagram 6 ser vi att det politiska parti som har haft en stabil ökning i förtroende sedan 2013 är Sverigedemokraterna. Vi ser också att förtroendet för de största partierna, Moderaterna och Socialdemokraterna, är förhållandevis lågt (men fortfarande

högre än för Sverigedemokraterna totalt sett). Moderaterna har sin näst lägsta förtroendemätning sedan 2019 (efter det skarpa raset 2016–2017) och Socialdemokraterna visar sin lägsta förtroendesiffra sedan 2010. Liknande trender ses i SOM-institutets mätningar. 2019 uppgav 26 procent att de sympatiserade med Socialdemokraterna, 17 procent med Moderaterna och 17 procent med Sverigedemokraterna att de hade förtroende för sitt respektive parti.¹⁰³ För Socialdemokraterna är det den lägsta siffran sedan SOM-institutet började med denna mätning 1986 och för Moderaterna är det den näst lägsta. För Sverigedemokraterna är det deras högsta siffra sedan de inkluderades i kartläggningen 2006.

Det verkar finnas relativt högt förtroende för viktiga statliga institutioner, såsom sjukvården och polisen, även om vi inte får en så djupgående bild från den statistik som hittats. När det gäller polisen så ser vi dock att anmälningsgraden är väldigt låg för en del brott, särskilt sexualbrott, vilket skulle kunna bero på nivå av tillit till polisen. Orsakerna kan också vara helt andra, såsom rädsla för förövaren eller annat. Det kommer också fram en bild av unga som upplever att de inte alltid tas på allvar när de söker hjälp hos vården, vilket påverkar nivån av tillit. När det gäller förtroende för de politiska partierna är Sverigedemokraterna det parti som haft en stadig ökning sedan 2013 samtidigt som de större partierna, Moderaterna och Socialdemokraterna, haft mer pendlande trender när det gäller förtroende.

DIAGRAM 6 _ Förtroende för politiska partier.

Procent (%) Högre procentandel = mycket/ganska stort förtroende

Källa: Kantar Sifo och Medieakademin, Allmänhetens förtroende för institutioner, politiska partier, massmedier & företag. Stockholm, 2020. s. 11.

	Placering 2020	Placering 2019					
	29%	31%	Moderaterna		23%	20%	Sverigedemokraterna
	26%	32%	Socialdemokraterna		17%	19%	Centerpartiet
	26%	24%	Vänsterpartiet		16%	14%	Miljöpartiet
	25%	30%	Kristdemokraterna		14%	13%	Liberalerna

Stöd för politiska institutioner och deltagande i politiska processer

TABELL 7

Globala målen indikatorer som har använts för den här delen

Mål 10: Minskad ojämlikhet

10.2.2a (N) - Andel som tillhör ett politiskt parti.

10.2.2b (N) - Andel som oftast deltar i politiska diskussioner

Mål 16: Fredliga och inkluderande samhällen

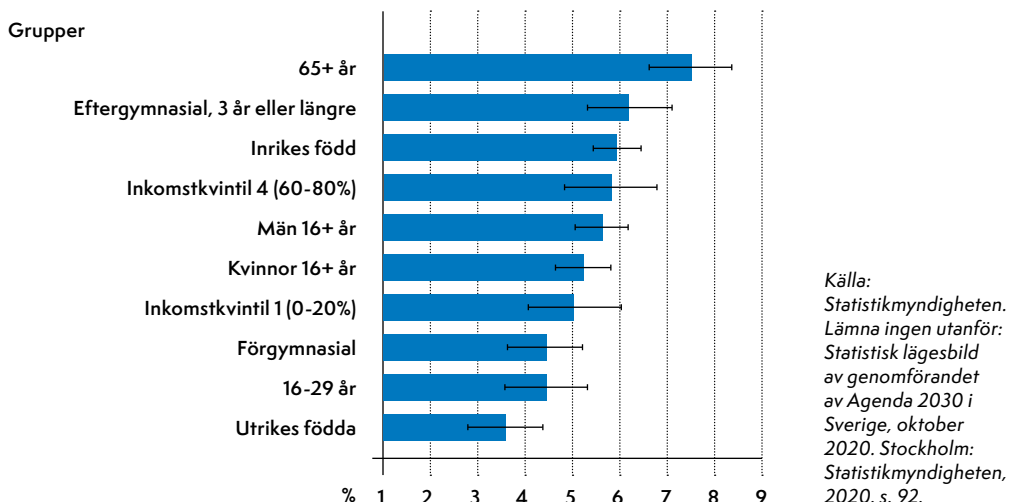
16.7.3 (N) - Valdeltagande totalt i olika grupper (kön, ålder, inkomst och utbildning)

När det gäller stöd för politiska institutioner och deltagande i politiska processer utgår vi i den här publikationen från att det måste finnas en viss grad av tillit för deltagande. Även om invånare deltar i politiska processer av missnöje så har de en viss tillit till att de genom sitt deltagande kan ändra på systemet. Om grupper i samhället upplever att de inte representeras bland beslutsfattare finns det en risk att tilliten för dessa beslutsfattare minskar. Detta är något som bland annat har nämnts av unga deltagare i Vårt Sverige, det evenemang som LPI anordnade tillsammans med Fryshuset – Unga Fredsbyggare och Operation 1325 i juni 2020.

Delmål 10.2 av Mål 10 (Minskad ojämlikhet) har som mål att till 2030 möjliggöra och verka för att alla människor, oavsett ålder, kön, funktionsnedsättning, ras, etnicitet, ursprung, religion, eller ekonomisk eller annan ställning, blir inkluderade i det sociala, ekonomiska och politiska livet. Framförallt två indikatorer under detta delmål är relevanta. Den första är den nationella indikatorn 10.2.2a – andel som tillhör ett politiskt parti. SCB beräknar att 5 procent av befolkningen mellan 16 och 84 år var medlemmar i ett politiskt parti 2018 och att det är något vanligare bland män än kvinnor.¹⁰⁴ De beräknar också att andelen partimedlemmar i åldern 20–29 har ökat bland kvinnor men redovisar ingen statistik kring ändringar i antal partimedlemmar för de olika partierna. Diagram 7 visar parti-medlemskap per befolkningsgrupp. Vi kan bland annat se att de två grupper med lägst antal partimedlemmar är utrikes födda och unga (16–29 år).¹⁰⁵ SCB konstaterar i sin rapport att nästan åtta av tio nyvalda riksdagsledamöter tillhör de 20 procenten av befolkningen med högst inkomst. De konstaterar vidare att andelen yngre och utrikes födda riksdagsledamöter inte står i relation till hur stor del av befolkningen de utgör.¹⁰⁶

Den andra nationella indikatorn, 10.2.2b, mäter andelen som oftast deltar i politiska diskussioner. SCB beräknar att andelen som oftast deltar i politiska diskussioner har minskat 2018 jämfört med 2008–2009, från 43 till 38 procent. I sin rapport från 2020 uppger SCB att deltagande i politiska diskussioner är mindre vanligt i "områden med socioekonomiska utmaningar" än i andra områden.¹⁰⁷ Detta visar att färre svenskar ger sig in i politiska diskussioner och i stället väljer att inte uttrycka sin åsikt. Det framkommer dock inte vad orsaken till detta är.

DIAGRAM 7 _ Grupper med högst respektive lägst medlemskap i politiska partier, 2018 - 2019

SCB har även tagit fram en nationell indikator, 16.7.3, som rör valdeltagande i olika grupper i Sverige. SCB rapporterar att valdeltagande 2018 låg på 87,2 procent i riksdagsvalet, 83,7 procent i val till landstingsfullmäktige och 84,1 procent i val till kommunfullmäktige.¹⁰⁸ SCB rapporterar också att sedan 2002 har valdeltagandet stigit i Sverige. Men siffrorna visar också att valdeltagandet skiljer sig i landet. Det skiljer hela 21 procent mellan Lomma kommun i Skåne, som hade högst valdeltagande 2018, och Haparanda kommun i Norrbotten som hade lägst valdeltagande i samma val. I förortskommunerna till de tre storstäderna i Stockholm, Göteborg, och Malmö är valdeltagandet i stora drag som högst även om det finns undantag. 2018 var valdeltagandet lägre i exempelvis Botkyrka utanför Stockholm och Burlöv utanför Malmö. I sin rapport från 2020 som visar lägesbilden av genomförande för Agenda 2030 under 2019, visar SCB att de grupper som hade lägst valdeltagande i riksdagsvalet 2018 var utrikes födda, de utan gymnasieutbildning samt de som har en

generellt lägre inkomstnivå.¹⁰⁹ Även bland unga (18–29 år) var valdeltagandet lågt. Det är dock viktigt att påpeka att även om dessa grupper hade lägre valdeltagande generellt, var det lägsta valdeltagandet (för utrikes födda) på över 70 procent. I områden med ”socioekonomiska utmaningar” uppger SCB att valdeltagandet är generellt lägre än i övriga områden och i de områdena är valdeltagandet som lägst bland utrikes födda.¹¹⁰

Valdeltagande i Sverige är generellt högt – även bland de som tillhör de grupper med lägst valdeltagande. Vissa grupper (unga, utrikes födda och låginkomsttagare) visar alltså på lägre valdeltagande än andra grupper, men vi ser även skillnader beroende på var i Sverige som människor bor och röstar. Som vi tidigare sett i kommentaren från deltagare i Vårt Sverige är representation en viktig del av tillit. Därför är det viktigt att lyfta att just unga och utrikes födda inte representeras i riksdagen i proportion till sin andel av befolkningen.

Inkludering/exkludering

Inkludering handlar om möjligheter till inkludering genom strukturer och processer samtidigt som det handlar om en individs upplevelser. Strukturer för inkludering kan finnas men människor kan ändå uppleva det som att de inte är inkluderade. Vi har därför tänkt fokusera på två övergripande områden inom det här temat: möjligheter eller hinder till inkludering och upplevelser av inkludering eller exkludering. När det gäller möjligheter eller hinder kan detta gälla fysiska strukturer eller system som antingen bidrar till eller hämmar människors inkludering medan det för upplevelser handlar om att få en förståelse för människors känslor.

I tabell 8 visar vi vilka delar av social sammanhållning vi valt att titta på under temat inkludering/exkludering.

TABELL 8

Tema	Komponenter av social sammanhållning	
	<i>Saker som kan stärka social sammanhållning.</i>	<i>Saker som kan försvaga social sammanhållning.</i>
Inkludering /exkludering	1. Deltagande i samhället. 2. (Upplevd) social inkludering eller samhörighet. 3. Jämlik tillgång till tjänster och välfärd. 4. Acceptans av mångfald /tolerans.	1. Brist på deltagande i samhället. 2. (Upplevd) social exkludering eller polarisering. 3. Ojämlig tillgång till tjänster och välfärd. 4. Bristande acceptans av mångfald/tolerans.

Deltagande i samhället

TABELL 9

Globala målen indikatorer som har använts för den här delen

Mål 16: Fredliga och inkluderande samhällen

16.7.2 (P) – Nöjdhet med demokratin i Sverige

När det gäller deltagande i samhället är 16.7.2 en relevant indikator. Den fokuserar på hur stor del av befolkningen som uppfattar att beslutsfattande i landet är inkluderande och lyhört (fördelat på kön, ålder, funktionsnedsättning och grupp). SCB har tagit fram en proxy-indikator för att kunna mäta detta med fokus på nöjdheten med demokratin i Sverige. De hämtar information för detta från två olika källor, varav den ena inte är redo för redovisning när överblicken 2019 sattes ihop. Den andra källan är undersökningen European Social Survey (ESS) som har utfört enkätundersökningar inom EU vartannat år sedan 2002. I denna enkätundersökning ställs två frågor relaterat till nöjdhet med demokratin där svaranden får ange till vilken grad de instämmer eller inte. Den första frågan lyder: ”I vilken utsträckning anser du att det politiska systemet i Sverige låter människor som du ha något att säga till om när det gäller vad regeringen gör?” I SCB:s redovisning av Agenda 2030 i Sverige redogör de för ESS-resultaten för Sverige från 2016. Här kan vi se att 48 procent av de tillfrågade

tycker att de till viss del eller mycket stor del har något att säga till om när det gäller vad regeringen gör. Den andra frågan lyder: ”I vilken utsträckning anser du att det politiska systemet i Sverige låter människor som du ha inflytande på politiken?” Här svarar 54 procent att de till en del eller stor del har inflytande på politiken.¹¹¹ Alltså, i alla fall 2016, upplevde knappt hälften av Sveriges befolkning att de hade något att säga till om när det kommer till regeringens handlingar och huruvida systemet låter människor ha inflytande över politiken. Eftersom detta är en proxy-indikator, där alla föreslagna källor inte finns tillgängliga i nuläget, går inte nöjdheten med demokratin i Sverige att mäta i sin helhet.

Deltagande i, och upplevd möjlighet att delta i, föreningsliv och samhällsaktiviteter utgör också en viktig del av inkludering. Rimligtvis kommer en person som har möjlighet att aktivt delta i sitt samhälle – lokalt, regionalt eller nationellt – och bildar relationer som ett resultat av detta, mindre troligt känna sig exkluderad från det samhället. Enligt Eurofounds studie kring social sammanhållning i EU ligger deltagande i föreningsliv och samhällsaktiviteter i Sverige på 36 procent vilket är högt jämfört med andra EU-länder.¹¹² SCB publicerade 2020 statistik som visade att 26 procent av den svenska befolkningen var aktiva i minst en förening.¹¹³ Statistiken visade också att det framför allt är personer mellan 40 och 79 år, och män i större grad än kvinnor, som är aktiva i föreningslivet.

”Jag tycker att just [mitt idrottslag] också är väldigt inkluderande för alla. Det har blivit en sån himla gemenskap där också. Jag vet inte, det har som varit konstigt veckorna man inte har varit med laget och allt sånt där.”

Ung kvinna, glesbygd, ”Vilka ska med?”¹¹⁴

I ”Vilka ska med?” var just deltagande i samhället en del av de områden som unga deltagare intervjuades om. Genom intervjuer framkommer det att ungefär åtta av tio unga upplever att de har ganska eller mycket stora möjligheter att delta i fritidsaktiviteter och sociala aktiviteter.¹¹⁵ Vad som också framgår av intervjuerna är att det ser olika ut för olika grupper av unga i landet. Exempelvis lyfter både unga i glesbygd och landsbygd att utbudet av aktiviteter som inte är relaterade till idrott är få, vilket begränsar deltagandet. Nationellt anger 66 procent av deltagarna att det finns goda möjligheter att delta i ideella aktiviteter, men det påpekas också att denna siffra är lägre i vad de kallar ”utsatta områden” och på landsbygd.¹¹⁶ Just unga från områden identifierade i studien som landsbygd och ”utsatta områden” kommenterade också att deras samhällsengagemang ofta var ett svar på brister de såg och ett sätt att själva skapa aktiviteter och utveckling i sina samhällen.

Sverige verkar, generellt, ha relativt höga nivåer av upplevt och faktiskt deltagande i samhället enligt våra källor – i alla fall jämfört med andra länder. Men det är svårt att få en bra överblick, särskilt eftersom den använda Mål 16-indikatorn inte ger fullständiga data. Men på samma sätt som för andra delar av studien ser vi att resultaten varierar från en grupp till en annan. Det gäller både fritidsaktiviteter för unga och för unga från landsbygd eller

”utsatta områden” som kände ett behov av att skapa egna aktiviteter på grund av brist på alternativ.

(Upplevd) social exkludering/polarisering

”Bristen på representation i media men också i marknaden. Sådär, hår o smink va bara ett exempel vi tog upp – hur, typ, ja men foundation för tjejer – det finns kanske hundra nyanser för vita personer men kanske en nyans för svarta.”

Mona, ung deltagare i Vårt Sverige.

Enligt Eurofound's studie är Sverige det land inom EU som ligger bäst till när det gäller upplevd social exkludering. Enligt deras mätningar ligger Sverige på 15,2 av 100 på en skala från 0 (ingen upplevd exkludering) till 100 (extremt påtaglig upplevd social exkludering).¹¹⁷ Jämfört med andra EU-länder verkar det alltså som att Sverige ligger bra till när det gäller invånarnas upplevelser av social exkludering. När det gäller upplevd känsla av tillhörighet visar Eurofound att Sverige 2016 låg relativt högt. 73,7 procent uppgav att de kände tillhörighet till människorna i sitt område medan endast 49,2 procent uppgav att de har regelbunden och frekvent kontakt med vänner och grannar.¹¹⁸ Att omkring 70 procent av deltagande känner tillhörighet till sina grannar är bra och rimmar väl med exempelvis den höga mellanmännsliga tilliten vi diskuterat tidigare i denna text. Det är dock anmärkningsvärt att knappt hälften av de tillfrågade uppger att de har regelbunden och frekvent kontakt med vänner och grannar. Detta väcker frågor om vilken påverkan detta har på den partikulära tilliten, som vi pratat om tidigare, och människors känsla av marginalisering eller isolering.

”Vi [samer] är så vana att vi ska anpassa oss, och att det är vi som ska passa in. Det är så självklart, men vi måste ta ansvar för så mycket. Man måste börja någonstans. När jag själv gick skola och behövde ta ledigt för att till exempel åka på skiljning så förstod inte ens lärarna varför. Det var som att de trodde att vi skulle på fjällsemester lite nu och då, när det passade. Jag erbjöd mig att hålla föredrag för klassen vad skiljning var, och läraren sa ’Du kan göra det i er klass, men de andra slipper’. Jag har tänkt i efterhand att vad var det de skulle slippa? Förstå oss?”
Ung renskötare, ”Rasism och hatbrott”¹¹⁹

I ”Vilka ska med” framkommer att knappt hälften av de unga deltagarna känner sig inkluderade i Sverige som land.¹²⁰ Denna siffra är ännu lägre bland unga som bor på landsbygd. Samma antal, omkring hälften, uppger att de känner sig inkluderade i sitt bostadsområde. När vi tittar närmre på vad dessa unga säger skapar känslor av tillhörighet till ett större sammanhang, så uppger de exempelvis positiva sociala relationer och att känna de som bor i närheten. De nämner också att trygghet är en viktig del i att känna tillhörighet samt att negativa rykten och föreställningar om den egna orten och de som bor där skapar en känsla av exkludering från en regional och nationell gemenskap.¹²¹ Trots detta uppger ändå nio av tio unga att de känner sig som en del av Sverige – vilket givetvis är positivt.¹²² Detta kan vara relaterat till det faktum att majoriteten av de unga också uppger att de ”känner sig hemma” där de bor och att detta kanske därför är den största bidragande faktorn till att de känner tillhörighet till Sverige, även om de inte känner sig inkluderade i Sverige som land.

”Sen tog vi det här med fördomar och assimilering. För att kunna ses som svensk i det svenska samhället så måste man sträva mot assimilering och att man aldrig kan vara liksom sin egna individ vilket jag tycker är lite ironiskt för i Sverige har man ju liksom alltid fokuserat på att individen är så viktig. Men om man ska accepteras i samhället så ska man assimileras och ta sig an det som kallas för ’svensk’ kultur.”
Mona, ung deltagare i Vårt Sverige.

En annan aspekt av inkludering, kopplat till upplevelser, rör möjligheten att påverka beslutsfattare och de beslut som tas som påverkar ens liv. Enligt tidigare nämnda studie från Eurofound ligger politiskt deltagande i svenska samhället under 2016, på 54,3 procent vilket är långt över snittet för länderna i EU.¹²³ Om vi i stället tittar närmare på unga blir bilden en annan. Data från ”Vilka ska med?” visar att endast fyra av tio unga i Sverige, 38 procent, upplever att det finns stora möjligheter att delta i politiska beslut som tas i samhället.¹²⁴ Endast 27 procent av deltagande unga upplever att de har ganska eller mycket stora möjligheter att framföra sina åsikter till lokala beslutsfattare.¹²⁵ Samtidigt uppger 47 respektive 40 procent av deltagarna att vanliga människor har möjlighet att föra fram sina åsikter till beslutsfattare samt att de som bestämmer i samhället lyssnar på och bryr sig om förslag som de tar del av.

”Det är det som är synd också med att media ger en sån svartmålad bild av [orten], för vi håller absolut inte med om [den]. Men deras negativitet, på ett sätt, den har gjort oss starkare. Den har alltså ... Förstår du? Vi skulle aldrig vara så här sams om det inte vore för deras [...]”
 Unga kvinnor, ”Vilka ska med?”¹²⁶

Olika nyanser av upplevd social exkludering framträder. Eurofound's rapport ger intryck av att Sverige ligger väldigt bra till med väldigt få som upplever social exkludering. Ungas berättelser i ”Vilka ska med?” ger en annan bild, en bild av att det verkar finnas stora utmaningar kring unga människors upplevelser av inkludering i Sverige, särskilt för unga på landsbygd.

Jämlik tillgång till välfärd och tjänster

I den här delen har vi inte hittat några relevanta globala mål-indikatorer som vi kunnat hitta data kring. Vi har därför använt oss av andra källor för att skapa oss en överblick.

En viktig aspekt för inkludering gäller alla människors möjlighet att ha samma tillgång till den välfärd och de tjänster som staten och samhället erbjuder. Detta kan röra sig om allt från möjlighet att delta i föreningsliv och liknande aktiviteter till möjlighet att få sjukvård, utbildning och laglig hjälp.

Polisen har sedan 2015 karakteriserat flera stadsdelar i Sverige som ”utsatta” och ”särskilt utsatta”, vilket vi har nämnt tidigare. I sin rapport från 2017 lyfter polisen att det i dessa områden finns en generell ovilja att prata med polis och delta i den rättsliga processen. De beskriver att detta kan bero på en rad olika saker, såsom rädsla för negativa följder av kriminella i området, en ovilja att ange sina grannar eller en ovilja att blanda sig i andras liv.¹²⁷

Det finns en ännu större ovilja i de områden polisen kallar ”särskilt utsatta”. Denna ovilja begränsar möjligheten för polisen att utföra sitt arbete och innebär därför att de som bor i dessa områden troligtvis inte har samma tillgång till rättssystemet som andra grupper i Sverige. Ännu en faktor som påverkar tillgången till det rättsliga systemet för personer som bor i dessa områden är polisens starka fokus på kriminell aktivitet inom dessa områden. Som togs upp i ”Slumpvis utvald”, och som vi nämnde under temat trygghet/otrygghet, blev det tydligt att flera unga som tillhör den grupp som polisen identifierat som invånare i dessa så kallade ”utsatta områden”, upplevde att de någon gång blivit en måltavla för polisen på grund av sitt utseende eller var de bodde. Trots att orsakerna kan vara flera ser vi att detta skulle kunna visa på att de här grupperna får mindre tillgång till rättsväsendet än andra grupper i Sverige. Det är dock svårt att dra några säkra slutsatser eftersom vi inte har kunnat jämföra med vilken tillgång andra grupper har.

”Samtliga barn [i ”utsatta områden”] som fått frågan om de anser att de har samma möjligheter som andra barn i Sverige har svarat nej. Gemensamt för flera barn är att de beskriver en känsla av utanförskap i förhållande till andra barn som de tror har det bättre. I årskurs 8 tror nästan vart tredje barn att de kommer ha svårigheter att hitta ett jobb. Bland pojkar i förort är motsvarande siffra fyra av tio.”

Citat från Barnombudsmannens rapport (2018), citerat i ”Tystnaden hos de många”¹²⁸

I ”Rasism och Hatbrott” lyfter unga renskötare hur de upplevt olika typer av negativ behandling eller bemötande från olika myndigheter och statliga institutioner.¹²⁹

Vi har tagit upp några av dessa i andra delar av den här publikationen. Ett exempel är de unga renskötare som nämnde att det finns en ovilja att anmäla brott riktade mot ens person.¹³⁰ Det rör sig bland annat om att det ses som en tidskrävande process och flera deltagare lyfte att utredningar av misstänkta brottsliga handlingar tidigare lagts ned, vilket resulterat i lågt förtroende för polisen.¹³¹ Det framkom också att de unga renskötarna kände en ovilja att anmäla brott eftersom de var rädda att deras renar skulle skadas som svar på deras anmälan. Det går att tolka detta som att deras tillgång till rättsväsendet begränsas på grund av deras rädsla för att bli illa bemötta.

Det är också intressant att fundera över om olika grupper i Sverige har lika förutsättningar att nå dit de vill i livet och i svenska samhället. En viktig aspekt inom detta är skolan, vilket vi också återkommit till genom framför allt individers egna citat. Skolverket publicerade 2012 en kvantitativ rapport som tittade på hur tillgången till en likvärdig utbildning såg ut i Sverige.¹³² Studien visar att faktorer såsom utländsk bakgrund, socioekonomisk bakgrund och föräldrarnas inkomstnivå har en negativ påverkan på elevers skolresultat.¹³³ Skolsegregationen nämns också ha ökat något i relation till föräldrars inkomstnivå och härkomst. År 2019 pågick en debatt om bästa sättet att skapa likvärdiga förutsättningar inom skolan. Skolvärden publicerade en artikel där en rapport som Expertgruppen för studier i officiell ekonomi (ESO) gjort kring likvärdighet i skolan analyserades. Artikelförfattaren föreslog flera aspekter som behöver ändras för att uppnå en större likvärdighet inom skolan, såsom högre incitament för lärare och mer strategisk placering av skolor för att bryta skolsegregationen.¹³⁴

”I skolan, om du bor i ett område som är bra socioekonomiskt – exempel Tyresö, Lidingö och såna områden – då har du jättebra möjligheter i skolan, du har bra lärare, du har liksom förutsättningar till att lyckas verkligen bli det du önskar. Men om vi tar till exempel ett område som Västerort där det inte är på samma sätt, där det är, liksom, dåligt socioekonomiskt och dom aspekterna då har inte du förtroendet överhuvudtaget i skolan att du ska ha bra lärare, att du ska ha rektorer som bryr sig och att dom verkligen ska tro på dig och ha hopp om dig. Och då kommer du som elev inte heller ha engagemang eller motivation till att ens göra nånting om ingen tror på dig.”
Adam, ung deltagare i Vårt Sverige.

Det har varit svårt att skapa en överblick över detta område eftersom det finns många olika typer av tjänster och resurser i samhället som vi inte haft möjlighet att ta upp här. Men trots att vi behöver samla in mer information för att kunna dra konkreta slutsatser kan vi ändå se vissa möjliga mönster. Det verkar som att tillgång till åtminstone rättsväsendet kan upplevas som begränsat för vissa grupper i samhället, såsom de som bor i vad polisen kallar ”utsatta områden” och de samer som är rädda att bli illa bemötta. Det verkar också som att alla barn och unga i samhället inte har lika förutsättningar inom skolan, vilket skolsegregationen kan vara ett tecken på.

Acceptans av mångfald/tolerans

TABELL 10

Globala målen indikatorer
som har använts för den här delen

Mål 10: Minskad ojämlikhet

10.3.1 (N) - Andel av befolkningen som uppger sig upplevt diskriminering eller kränkande behandling på diskrimineringsgrund. Indikatorn är ej senaste 12 mån utan livstidsprevalens

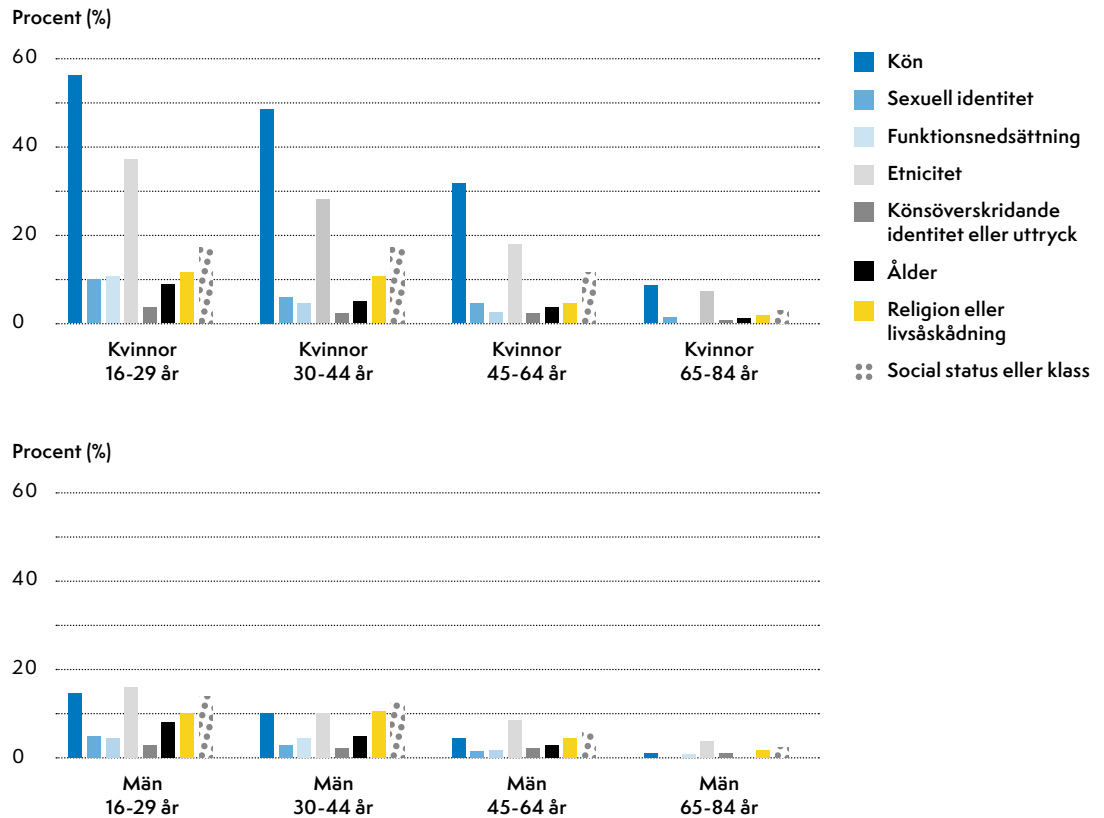
Acceptans av mångfald och tolerans är som vi tidigare nämnt starkt länkade till frågorna om etno-kulturella spänningar, men fokuserar mer på exempelvis kränkningar och diskriminering än hatbrott. Enligt Folkhälsomyndighetens databas uppger 20 procent att de har utsatts för någon form av kränkande behandling.¹³⁵ Siffror från 2019 års mätningar av Diskrimineringsombudsmannen (DO) visar också att diskriminering förekommer. År 2019 anmälde 735 personer att de blivit diskriminerade på grund av sin etniska tillhörighet, 804 på grund av funktionsnedsättning, 401 på grund av sitt kön och 304 på grund av sin ålder.¹³⁶

Delmål 10.3 av Mål 10 (minskad ojämlikhet) ska: "Säkerställa lika möjligheter och minska förekomsten av ojämlika utfall, bland annat genom att avskaffa diskriminerande lagstiftning, politik och praxis och främja lagstiftning, politik och åtgärder av lämpligt slag i detta hänseende." SCB har tagit fram en nationell indikator för att mäta detta. Indikator 10.3.1 mäter andel av befolkningen som uppger sig upplevt diskriminering eller kränkande behandling på diskrimineringsgrund under sin livstid. SCB rapporterar att över hälften av kvinnorna mellan 16 och 29 år och nästan hälften av kvinnor mellan 30 och 44 år har upplevt diskriminering eller kränkning på grund av sitt kön, medan siffran för män är lägre.¹³⁷

37 procent av kvinnorna mellan 16 och 29 år uppger att de har upplevt diskriminering eller kränkning baserat på ålder, 17 procent utifrån social status eller klass, 12 procent utifrån etnicitet och 10 procent utifrån sexuell identitet.¹³⁸ När det gäller upplevelser av diskriminering eller kränkning hos män upplever 16 procent av männen mellan 16 och 29 år att de någon gång har kränkts eller diskriminerats på grund av sin ålder, 15 procent utifrån kön, 14 procent utifrån social status eller klass och 10 procent utifrån etnicitet.¹³⁹

DIAGRAM 8 _ Andel av befolkningen som uppger sig upplevt diskriminering eller kränkande behandling de senaste 12 månaderna baserat på diskrimineringsgrund (indikator 10.3.1).

Källa: Statistikmyndigheten. Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige: Statistisk lägesbild 2019. Stockholm: Statistikmyndigheten, avdelningen för regioner och miljö, 2020. S. 88

”Jag har haft många problem i skolan i många år. Och med vänner, jag var mobbad i ... vad blir det?? Tvåan till sexan, typ. Och jag känner mig väldigt utanför och så. Och de lärarna som jag gick till, de skulle hjälpa mig, de gjorde ingenting.”
HBTQ-person, mellanstor stad,
”Vilka ska med?”¹⁴⁰

Upplevelser av diskriminering verkar förekomma hos flera olika grupper i Sverige även om vi har fått en begränsad bild från de källor vi tittat på. I diagram 8 ser vi dock tydligt att kvinnor i mycket större utsträckning än män utsätts för trakasserier på grund av både ålder och kön och att detta är vanligast för unga kvinnor.

Vi ska nu försöka knyta ihop våra tre teman och vad vi har sett under detta kapitel.

Diskussion

Genom att ha tittat närmare på våra tre teman har vi fått en bättre förståelse för hur det ser ut inom dessa delar i Sverige. I föregående kapitel framkom att trygghet, tillit och inkludering är tätt länkade till varandra och att de påverkar varandra. Samspelet mellan dessa tre är alltså lika viktigt som dessa tre på egen hand.

Under temat trygghet/otrygghet ser vi att det finns utmaningar kring tryggheten, något som är mer påtagligt för vissa grupper än för andra. Detta gäller både trygghet relaterad till den fysiska och den socioekonomiska situationen. Framför allt när det gäller den fysiska tryggheten för flickor/kvinnor och pojkar/män så ser vi olika mönster. Pojkar löper större risk att själva bli utsatta för våld medan flickor löper större risk att bli vittne till våld i hemmet. Både att bli slagen och att se någon i sitt hushåll bli slagen påverkar troligtvis ett barns känsla av trygghet, i sitt hem och kanske även utanför hemmet. Vi har också kunnat se mönster för vuxna. Det är troligare att män drabbas av dödligt våld eller råkar ut för fysisk misshandel medan kvinnor verkar ha större risk att utsättas för sexuella övergrepp. Att nära hälften av kvinnorna som deltog i Brå:s mätning uppgav att de är oroliga över att vistas ute på kvällen, tillsammans med en ökande oro över brottslighet i Sverige, tyder på att känslor av otrygghet finns bland delar av befolkningen. Detta skulle kunna påverka dessa personers nivå av tillit till andra. Om de avstår från att engagera sig eller gå ut som ett resultat av den här oron, kan den också leda till att de känner sig exkluderade.

Vi kan också se att homosexuella, bisexuella och transpersoner är särskilt utsatta när det gäller sexuella övergrepp och att funktionshindrade är mer utsatta för hat och hot än andra grupper. Vi ser också vilken central roll polisen har när det gäller att bidra till trygghet (och otrygghet för vissa). Vad som framförallt framstår som viktigt att förstå är att polisen inte alltid ses som en trygg närvaro för alla. Det är förstås viktigt att alla Sveriges invånare känner både tillit för och trygghet gentemot polisen. Tyvärr verkar det inte alltid vara så.

När det gäller den socioekonomiska tryggheten ser vi att inkomstklifftorna i Sverige har ökat under en viss tid.

Vi kan se att utrikes födda oftare lever i trångboddhet och att de också utgör en större del av de som har lägre inkomst. Otrygghet länkat till en persons etniska, kulturella eller religiösa tillhörighet är också något som kommer fram. Berättelser från unga samer och unga rasifierade människor, som delats via andra källor, vittnar om hot och otrygghet på grund av sin identitet. Berättelserna vittnar om otrygghet på grund av hur man bemöts av andra i samhället och, i vissa fall, av poliser. Vissa unga nämnde att denna utpekning av polis på grund av sitt utseende eller var man bor, var en underliggande orsak till exempelvis stenkastning mot polis.

Under temat tillit/misstro har vi tittat på tilliten mellan människor och tilliten som människor känner till statliga institutioner. Vi ser att Sverige, över lag, har en hög nivå av tillit mellan människor – både i samhället brett (mellanmänsklig tillit) och i sitt närområde (partikulär tillit). Vi ser dock också att det finns stora skillnader när det gäller tilliten för olika grupper i Sverige. Till exempel uttrycker unga en lägre tillit till andra människor, precis som lågutbildade, utrikes födda och arbetslösa. Tilliten till andra människor i samhället var som lägst bland personer som ser sig själva stå utanför det etablerade politiska etablissemangen och bland Sverigedemokraternas sympatisörer. När det gäller tilliten till statliga institutioner och politiska partier är bilden mer blandad. Sjukvården och polisen får relativt höga förtroendesiffror även om berättelser från unga visar på en möjlig annan bild. Till exempel

fanns det vissa unga som upplevde att de inte togs på allvar när de sökte hjälp hos vården – särskilt för psykisk ohälsa. Det politiska parti som haft en stabil ökning sedan 2013 är Sverigedemokraterna (även om de inte har den högsta förtroendesiffran). Som vi tidigare nämnt är Sverigedemokraternas väljare eller sympatisörer också de som har lägst nivå av tillit till sina medmänniskor.

Vi har också sett andelen som är medlemmar i ett parti som ett mått för tillit. Här ser vi att de två grupper av befolkningen med lägst antal partimedlemmar är utrikes födda och unga.

Bland nya riksdagsledamöter ser vi en överrepresentation av de som tillhör den delen av befolkningen med högst inkomst. Vi ser också att unga och utrikes födda riksdagsledamöter utgör en mindre andel i relation till antalet unga och utrikes födda i den bredare befolkningen.

Detta speglar vad unga deltagare i våra aktiviteter också sagt. Bristen på representation, och bristen på tillit som ett resultat av det, nämns flera gånger. En brist på tillit till olika statliga institutioner, på grund av upplevelser av eller rädsla för diskriminering, var också något som togs upp i samtal av unga. Vi kan också se en möjlig brist på tillit till polisen och rättsväsendet bland rasifierade unga och bland unga samer. De rasifierade unga delade känslor av att bli fokus för polisens fixering bara på grund av hur de såg ut eller var de bodde. Enligt studien "Rasism och Hat" avstår många unga renskötare troligtvis från att anmäla eventuella hot eller händelser till polis (eller någon annan myndighet) eftersom de upplever att de inte skulle tas på allvar, vilket länkar till tillit. Samtidigt fick polisen i olika mätningar relativt bra betyg vilket kanske är en ännu starkare indikation på att det är främst vissa grupper som känner bristande tillit till och trygghet inför polisen. Vi ser alltså hur dessa teman, och människors upplevelser kring dem, påverkar varandra.

När det gäller inkludering/exkludering ligger Sverige enligt internationella mätningar bra till och visar låga nivåer av exkludering. Andra källor, som särskilt lyfter ungas upplevelser, visar en mer nyanserad bild.

Flera unga nämner att de inte känner sig inkluderade i Sverige som land även om de känner en tillhörighet.

Vi ser också att det finns flera unga i Sverige som upplever att de inte har stora möjligheter att delta i politiska beslut som tas i samhället. Genom MUCF:s studie "Vilka ska med" har vi fått en fördjupad insyn i hur unga i olika delar av landet har olika upplevelser och förutsättningar enligt sig själva inom de områden som tas upp i rapporten. Vi kan se att det finns tendenser för unga i olika grupper att känna sig bortglömda av resten av samhället, det gäller till exempel unga från landsbygd och glesbygd. Det blir alltså tydligt att även om det finns processer och strukturer på plats för inkludering betyder inte det nödvändigtvis att människor känner sig inkluderade. Hur processerna utförs, vem som utför dem, och var de utförs spelar stor roll.

Sverige har också ett relativt högt deltagande i föreningsliv och flera unga uppger att de har bra möjligheter att delta i fritidsaktiviteter och sociala aktiviteter. Men precis som för andra teman ser vi att detta ändras beroende på var du bor. Till exempel uppger unga som bor på landsbygd eller i ”utsatta områden” att de har mindre möjligheter att delta i olika aktiviteter. Tillgång till resurser och tjänster, och tillgång till livsmöjligheter, är också något som inte verkar vara lika för alla. Skolan är ett sådant exempel. Unga som deltagit i LPI:s aktiviteter nämner skolsegregationen som ett problem för inkludering, just för att kvaliteten på utbildning och resurser du har tillgång till bestäms utifrån var du bor.

Tillgången till olika statliga tjänster och till välfärden är också en viktig del av inkludering.

Vi kan se hur många komplicerade faktorer, såsom strukturer och relationer, skapar hinder för alla grupper lika tillgång till rättssystemet.

Detta verkar också länka starkt till såväl trygghet som tillit eftersom det i många fall verkar vara en känsla av otrygghet (inför kriminella aktörer eller inför andra fientliga invånare i ens lokalsamhälle) eller en brist på förtroende för polisen som bidrar till att människor väljer att interagera mindre med myndigheten. Just det faktum att polisen inte alltid ses som en trygg närvaro, utan ibland som en fientlig eller opålitlig sådan, är något som komplicerar detta ytterligare.

Vi har till viss del berört tillgången till bra skolgång. Vi har inte utforskat detta område i den utsträckning vi hade önskat, men eftersom det har återkommit gång på gång ser vi det som en viktig del att titta närmare på. Vad som särskilt har kommit fram är att det inte bara handlar om tillgången till skolan och utbildningen i sig utan även om inställningen hos och bemötandet av de vuxna som är en del av skolan. Exempel från både unga renskötare och ungdomar från ”utsatta områden” berättar om kränkande kommentarer i skolan och en känsla av att inte ha haft samma förutsättningar att lyckas som unga från mer privilegierade områden. Detta kan möjligtvis påverka de ungas tillit till skolan och deras känsla av inkludering – i skolan och utanför den.

Det finns alltså utmaningar när det gäller trygghet, tillit och inkludering i Sverige – och vi ser att i många fall är dessa utmaningar större för unga än för andra grupper. Vi har också sett exempel på hur unga själva agerar för att skapa möjligheter för sig själva när sådana inte finns – exempelvis de unga som bor i områden med färre möjligheter till fritidsaktiviteter. Så, även om det finns utmaningar verkar det också finnas en vilja att lösa dessa, vilket såklart är positivt. Att det finns skillnader när det gäller trygghet, tillit och inkludering för olika delar av befolkningen är något som skulle kunna bidra till en ökad polarisering mellan grupper. Ett möjligt ”vi och dem”-tänk. Det finns tecken på sådana tendenser i vissa grupper, men detta är något som behöver undersökas närmare. Det skulle också vara bra att lyfta fler perspektiv än de som vi har haft möjlighet att lyfta här.

Den sociala sammanhållningen, samspelet mellan trygghet, tillit och inkludering, verkar finnas brett i Sverige – men den är inte så stark som den skulle kunna vara.

Vi kan se tecken på att det finns områden av möjlig starkare social sammanhållning, där vissa grupper av människor kanske känner stor samhörighet till varandra men inte till det större samhället. Vi ser också att minskningen av en bred social sammanhållning i samhället, i kombination med möjliga områden av starkare social sammanhållning bland specifika grupper, skulle kunna påverka fredligheten negativt. Detta betyder att den positiva freden kanske inte är så stark som den skulle kunna vara.

För att öka den sociala sammanhållningen och fredligheten i Sverige behöver vi, som individer och som samhälle, börja tänka "oss" och inte "vi och dem".

Avslut: vad blir nästa steg?

Det vi kan säga med säkerhet är att det finns mycket mer att lära om trygghet, tillit och inkludering i Sverige. Eftersom statistik och siffror inte kan ge hela bilden är det särskilt intressant, och viktigt, att fånga upp människors upplevelser. Vi har under denna studie sett att det verkar finnas utmaningar, särskilt för unga, när det gäller delar av trygghet, tillit och inkludering. Därför är det extra viktigt att fånga upp ungas upplevelser kring dessa teman. Det skulle också vara särskilt viktigt att höra ungas egna tankar kring vad som kan göras för att bidra till ökad trygghet, tillit och inkludering och – i längden – till positiv fred.

Vi tror också att det är viktigt att samtalen kring dessa teman fortsätter och att de fortsätter på ett sätt som bidrar till att skapa gemenskap – inte splittring. Och när vi pratar om saker som trygghet, tillit och inkludering, behöver vi förstå att detta – enligt oss – länkar bredare till ett samtal om positiv fred i Sverige. Vi behöver prata om var processerna, strukturerna eller relationerna felar så att vi alla – tillsammans – kan bidra till ett Sverige där den breda sociala sammanhållningen och positiva freden växer sig starkare. Vi behöver prata öppet och ärligt om var utmaningarna finns – samtidigt som vi också måste prata om hur vi bidrar till mer trygghet, mer tillit och mer inkludering. Och – lika viktigt – är att hitta och lyfta positiva exempel och krafter som bidrar till en positiv förändring.

Vi kommer under 2021 att jobba vidare med dessa tre teman inom Peacefinders-projektet. Tanken är att vi ska titta närmare på dessa teman i en studie ledd av unga. De unga deltagarna kommer få designa processen tillsammans med oss och bestämma vad de vill fokusera på inom dessa teman. De kommer också få intervjua människor med syfte att lyssna på andras upplevelser av trygghet, tillit och inkludering. Resultaten kommer sedan att sammanställas till en publikation som visar vad som hittats. Vi hoppas också kunna skapa möten mellan dessa unga och beslutsfattare så att de unga kan få dela sina upplevelser och resultaten av processen.

Och, såklart, ser vi fram emot att prata med dig som läser den här publikationen om hur vi tillsammans kan bidra till ett Sverige som är tryggt, tillitsfullt, och inkluderande för alla.

Källförteckning

- Ahmed, M. & Virk S., *Att bära slöja av egen fri vilja är inte förtryck*, Göteborgs Posten (01-02-2019), <https://www.gp.se/debatt/att-b%C3%A4ra-sl%C3%B6ja-av-egen-fri-vilja-%C3%A4r-inte-att-vara-f%C3%B6rtryckt-1.12887645>
- Andersson, J., *Undersökning: Skåningar litar inte på varandra*, SVT nyheter (12-10-2020), <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/undersokning-skanningar-litar-inte-pa-varandra>, (12-01-2021).
- Beckman, P., *Mina klasskompisar ser mig som någon som rånar*, Mitt i Stockholm (17-03-2020) <https://www.mitti.se/ettsthlm/mina-klasskompisar-ser-mig-som-nagon-som-ranar/reptcq!JjaHxfozG6zKuHPY597blg/>, (12-01-2021).
- Berg, K., *Förbjöd svenska flaggan – ville undvika att kränka*, SVT nyheter (01-03-2016), <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/halland/forbjod-svenska-flaggan-ville-undvika-att-kranka>, (12-01-2021).
- Brottsförebyggandet rådet, *Hatbrottsstatistik*, Brå (31-10-2019), <https://www.bra.se/statistik/statistiskaundersokningar/hatbrottsstatistik.html>, (13-01-2021).
- Brottsförebyggande rådet, *Våldtäkt och sexualbrott*, Brå (30-10-2020) <https://www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/valdtakt-och-sexualbrott.html> (13-01-2021).
- Brottsförebyggandet rådet, *Nationella trygghetsundersökningen*, Brå, (2020), <https://www.bra.se/statistik/statistiska-undersokningar/nationella-trygghetsundersokningen.html>, (12-01-2021).
- Brottsförebyggandet rådet, *Skapa din egen tabell* (NTU), Brå (n.d.), <https://www.bra.se/ntu-skapa-din-tabell>, (14-01-2021).
- Dalsbro, A., & Leman, J., *Rekordmånga vit makt-aktiviteter under 2018*, EXPO (30-04-2019), <https://expo.se/2019/04/rekordm%C3%A5nga-vit-makt-aktiviteter-under-2018>, (12-01-2021).
- Diskrimineringsombudsmannen, *Årsredovisning 2019*. (Stockholm: Diskrimineringsombudsmannen, DO, 2019). <https://www.do.se/globalassets/om-do/do-arsredovisning-2019.pdf>, (12-01-2021).
- Dutta, K., *Violence Triangle of Johan Galtung in Context of Conflict Theory*, AIHR Institute for Human Rights (2020). <https://www.aihrh.org/understanding-violence-triangle-johan-galtung-conflict-theory/>, (12-01-2021).
- Ehlin, L., *Mäklaren: "Klart det blir en klassfråga"*, SVT nyheter (09-03-2020), <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vasterbotten/maklaren-klart-det-blir-en-klassfraga>, (13-01-2021).
- Eurofound, *Social cohesion and well-being in Europe*, (Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018.) https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef18035en.pdf, (11-01-2021).
- Ferhatovic, M., *Söndrimsskolan förbjöd svensk flagga*, Sveriges Radio (31-12-2014), <https://sverigesradio.se/artikel/6057736>, (12-01-2021).
- Fjellman, E., & El-Alawi, H., *Vissa svenskar tänker att utlänningar kommer hit och tar allt från dem*, Sydsvenskan (15-10-2020), <https://www.sydsvenskan.se/2020-10-15/vissa-svenskar-tanker-att-utlannningar-kommer-hit-och-tar>, (12-01-2021).
- Folkhälsomyndigheten, *Folkhälsodata, Kränkande behandling, utsatt för (självrapporterat) efter kön, region och år. Andel (procent)*, (2021), http://fohmapp.folkhalsomyndigheten.se/Folkhalsodata/pxweb/sv/A_Folkhalsodata/A_Folkhalsodata__7_Kontroll__bSocKul/krankt.px/table/tableViewLayout1/, (13-01-2021).

- Forrest, R., and Kearns, A., *Social Cohesion, Social Capital and the Neighbourhood*, Urban Studies, 38/12 (2001), 2125–2143. Översatt från engelska till svenska s.2134.
- Forum för levande historia, *Rasism i Sápmi idag*, Forum för levande historia (n.d.) <https://www.levandehistoria.se/fakta-fordjupning/olika-former-av-intolerans/rasism-mot-av-samer/rasism-i-sapmi-idag>, (12-01-2021).
- Frenker, C., *Dödsskjutningarna fler i år än under hela 2019*, SVT nyheter (29-11-2020), <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/dodsskjutningarna-fler-i-ar-an-under-hela-2019>, (12-01-2021).
- Galtung, J., *An editorial*, *Journal of Peace Research*, 1/1 (1964), 1-4. <https://doi.org/10.1177/002234336400100101>
- Galtung, J., *Violence, Peace and Peace Research*, *Journal of Peace Research*, 6/3 (1969), 167-191. <https://doi.org/10.1177/002234336900600301>
- Globala Målen, 16 FREDLIGA OCH INKLUDERANDE SAMHÄLLEN, UNDP (08-04-2020), <https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-16-fredliga-och-inkluderande-samhallen/>, (12-01-2021).
- Holmberg, S., *Betyg på offentlig förvaltning*, i U. Andersson, B. Rönnerstrand, P. Öhberg & A. Bergström (red.), *Storm och stilltje* (Göteborg: Göteborgs Universitet, SOM-institutet, 2019), s. 155–168.
- Institute for Economics & Peace, *Positive Peace Report 2019: Analysing the Factors that Sustain Peace*, (Sydney, October 2019.) Available from: <https://www.economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2020/08/PPR-2019-web.pdf>, (11-01-2021).
- Jane Jensen, *Defining and measuring social cohesion*, Commonwealth Secretariat: 2010.
- Kantar Sifo & Medieakademin, *Allmänhetens förtroende för institutioner, politiska partier, massmedier & företag*. (Stockholm, 2020.) <https://www.kantarsifo.se/rapporterundersokningar/fortroendebarmetern-2020>, (12-01-2021).
- Kroll, C., *Sustainable Development Goals: Are the rich countries ready?* (Germany, 2015), https://www.bertelsmann-stiftung.de/fileadmin/files/BSt/Publikationen/GrauePublikationen/Studie_NW_Sustainable-Development-Goals-Are-the-rich-countries-ready_2015.pdf, (12-01-2021).
- Martinsson, J., & Andersson, U., *Svenska trender: 1986–2019*. (Göteborg: Göteborgs Universitet, 2020.) <https://www.gu.se/som-institutet/resultat-och-publikationer/rapporter>, (10-01-2021).
- Millenniemaalen.nu, *Milleniemaalen är världens löfte till de fattiga*, (n.d.), <http://www.millenniemaalen.nu/malen-2/>, (12-01-2021).
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, *Vilka ska med? Ungas sociala inkludering i Sverige*. (Växjö: Taberg Media Group, 2019.) https://www.mucf.se/sites/default/files/publikationer_uploads/fokus18_vilka_ska_med.pdf, (12-01-2021).
- Nilsson Lundmark, E. & Nilsson, I., *Tystnaden hos de många*, (SEE AB 27-04-2018) <http://www.seeab.se/AllOrt.htm> (12-01-2021).
- OECD, *Perspectives on Global Development 2012: Social Cohesion in a Shifting World*. (OECD Publishing: 2011.) https://read.oecd-ilibrary.org/development/perspectives-on-global-development-2012_persp_glob_dev-2012-en#page1, (2021-01-13). översatt från engelska till svenska.
- OECD, *Sweden Policy Brief*, (March 2015), <https://www.oecd.org/sweden/sweden-achieving-greater-equality-of-opportunities-and-outcomes.pdf>, (2021-01-13).
- OECD, *OECD Economic Surveys: Sweden*, (February 2017), <http://www.oecd.org/economy/surveys/Sweden-2017-OECD-economic-survey-overview.pdf>, (12-01-2021).
- OECD, *OECD Economic Surveys: Sweden*, (March 2019), <https://www.oecd.org/economy/surveys/OECD-economic-surveys-sweden-2019-overview.pdf>, (12-01-2021).

- Olsson, J., *Säkerhetspolisen: Våldsbejakande högerextremism får allt större spridning och attraherar fler*, SVT nyheter (20-02-2020), <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/sakerhetspolisen-valdsbejakande-hogerextremism-riskerar-att-ga-fran-extremt-till-normalt>, (13-01-2021).
- Pathfinders, *About us*, Pathfinders for peaceful, just and inclusive societies (n.d. a), <https://www.sdg16.plus/about-us>, (12-01-2021).
- Pathfinders, *The roadmap for peaceful, just and inclusive societies*, Pathfinders for peaceful, just and inclusive societies (n.d. b), <https://www.sdg16.plus/roadmap>, (12-01-2021).
- Polismyndigheten, *Utsatta områden – Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen*. Stockholm: Nationella operativa avdelningen, 2017.) https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwi_9bfuy5nuAhVBw4sKHSxzDuwQFjAAegQIBBAC&url=https%3A%2F%2Fpolisen.se%2Fsiteassets%2Fdokument%2Fovriga_rapporter%2Futsatta-omraden-social-ordning-kriminell-struktur-och-utmaningar-for-polisen-2017.pdf&usg=AOvVaw3QKacX3gJOTxmht29VG5JB, (12-01-2021).
- Rapp, M., *Nazister demonstrerar för fjärde året i följd*, SVT nyheter (01-05-2019), <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/dalarna/nazister-demonstrerar-for-fjarde-aret-i-foljd>, (13-01-2021).
- Sachs, J., Schmidt-Traub, G., Kroll, C., Lafourture, G., Fuller, G. & Woelm, F., *Sustainable Development Report 020. The Sustainable Development Goals and Covid-19*. (Cambridge: Cambridge University Press. 2020) https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2020/2020_sustainable_development_report.pdf, (12-01-2021).
- Sámiid Riikkasearvi, *Rasism och hatbrott mot unga renskötare i Sverige*. Sámiid Riikkasearvi, 2020. <https://www.sapmi.se/wp-content/uploads/2020/04/Rasism-och-Hatbrott-2020.pdf>, (12-01-2021).
- Sandberg, K., *Ny rapport: Lottning väg till likvärdig skola*, Skolvärlden, (15-02-2019), <https://skolvarlden.se/artiklar/ny-rapport-lottning-vag-till-mer-likvardighet>, (12-01-2021).
- Schlarek Mulinari, L., *Slumpvis utvald: ras-/etnisk profilering i Sverige*. (Solna: AMO-tryck, 2017.) https://www.criminology.su.se/polopoly_fs/1.361301.1513071572!/menu/standard/file/CRD-5600-Rapport_Slumpvis-utvald_final.pdf, (13-01-2021).
- Skolverket, *Likvärdig utbildning i svensk grundskola?*, (Stockholm: Elanders Sverige AB, 2012.) <https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a659dad/1553964416697/pdf2816.pdf>, (12-01-2021).
- Statistiska Centralbyrån, *Globala Målen för Hållbar Utveckling: Statistisk uppföljning av Agenda 2030*. (Stockholm: Statistikmyndigheten SCB, 2017.) https://www.scb.se/contentassets/404caaf5c86740939115864265d2c95e/mi1303_2017a01_br_x41br1701.pdf, (13-01-2021).
- Statistiska Centralbyrån, *Födda utanför Europa med kortare tid i Sverige är oftare ekonomiskt utsatta*, SCB (21-11-2019), *Integration – en beskrivning av läget i Sverige*, <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/integration--analys/pong/statistiknyhet/integration--en-beskrivning-av-laget-i-sverige/>, (12-01-2021).
- Statistiska Centralbyrån, *Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige: Statistisk lägesbild 2019*. (Stockholm: Statistikmyndigheten SCB, avdelningen för regioner och miljö, 2020a) https://scb.se/contentassets/632aa89c7076419d8ec71340d738d761/mi1303_2019a01_br_x41br1902.pdf, (12-01-2021).
- Statistiska Centralbyrån, *Lämna ingen utanför: Statistisk lägesbild av genomförandet av Agenda 2030 i Sverige, oktober 2020*. (Stockholm: Statistikmyndigheten, 2020b.) https://www.scb.se/contentassets/992b5ef6a28a451286cfff1672acea73/mi1303_2020a01_br_x41br2002.pdf, (12-01-2021).

Statistiska Centralbyrån, Snabba fakta – Valdeltagande i Sverige, SCB (02-09-2020c), <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/valdeltagande-i-sverige/>, (12-01-2021).

Statistiska Centralbyrån, Tre av tio är aktiva i förening, SCB (21-04-2020d), Undersökningarna av levnadsförhållanden 2018-2019, <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/undersokningarna-av-levnadsforhallanden-ulf-silc/pong/statistiknyhet/undersokningarna-av-levnadsforhallanden-2018-2019/>, (13-01-2021).

Sundling, J. och Halth, G., Inkomstklyftorna ökar i 286 kommuner – här är hela listan, Dagens Samhälle (16.02.2017), <https://www.dagenssamhalle.se/nyhet/inkomstklyftorna-okar-i-286-kommuner-haer-aer-hela-listan-31594>, (12-01-2021).

Svensson, N, Nazisterna blockerade ingången till utställning om Förintelsen, Expressen (02-07-2019), <https://www.expressen.se/nyheter/almedalen/nazister-blockerade-ingangen-till-utstallning-om-forintelsen/>, (2021-01-13).

The Good Country Index, Results, The Good Country Index (n.d. version 1.4), <https://index.goodcountry.org/>, (12-01-2021).

The Legatum Prosperity Index, Sweden, The Legatum Prosperity Index (2020), Ranks 4th on the Legatum Prosperity Index, <https://www.prosperity.com/globe/sweden>, (12-01-2021).

TT, Fridolin upprörd av religiöst tryck i skolan, Svenska Dagbladet (05-06-2018), <https://www.svd.se/fridolin-upprord-av-religios-tryck-i-skolan>, (12-01-2021).

TT, Nazistiska aktiviteter ökar – och mest i Skåne, Ystads Allehanda (30-04-2019), <https://www.ystadsallehanda.se/nyheter/nazistiska-aktiviteter-okar-och-mest-i-skane-2/>, (12-01-2021).

TT, Skurup om slöjförbud: ”Strider inte mot lagen”, Svenska Dagbladet (26-02-2020), <https://www.svd.se/skurup-om-slojforbud-strider-inte-mot-lagen>, (12-01-2021).

United Nations, Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development, United Nations Department of Economic and Social Affairs Sustainable development, United Nations, (n.d. a), <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>, (12-01-2021).

United Nations, Historic New Sustainable Development Agenda Unanimously Adopted by 193 UN Members, United Nations (25-09-2015), Sustainable Development Goals, <https://www.un.org/sustainabledevelopment/blog/2015/09/historic-new-sustainable-development-agenda-unanimously-adopted-by-193-un-members/#:~:text=A%20bold%20new%20global%20agenda,day%20Summit%20on%20Sustainable%20Development,> (12-01-2021).

United Nations, Goals United Nations Department of Economic and Social Affairs Sustainable Development (n.d. b), <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg16>, (12-01-2021).

United Nations Security Council. Resolution 2250. United Nations (9-12-2015), https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_res_2250.pdf, (12-01-2021).

Zetter med flera, Immigration, social cohesion and social capital: what are the links?, Joseph Rowntree Foundation, 2006.

Slutnoter

1. Till exempel rankas Sverige på första plats i Good Country Index, på fjärde plats i Legatum Prosperity Index och på tredje plats i Positive Peace Report från 2019. The Good Country Index, *Results*, The Good Country Index (n.d. version 1.4), <https://index.goodcountry.org/> (12-01-2021). The Legatum Prosperity Index, Sweden, The Legatum Prosperity Index (2020), Ranks 4th on the Legatum Prosperity Index, <https://www.prosperity.com/globe/sweden>, (12-01-2021). Institute for Economics & Peace, Positive Peace Report 2019: Analysing the Factors that Sustain Peace, (Sydney, October 2019.) Available from: <https://www.economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2020/08/PPR-2019-web.pdf>, (11-01-2021).
2. Regeringskansliet, *Sverige och FN i siffror*, Regeringskansliet (21-06-18) <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/sverige-och-fn/sverige-och-fn-i-siffror/>, UN Women, Partner Spotlight: Sweden, Top government partners, (n.d.) <https://www.unwomen.org/en/partnerships/donor-countries/top-donors/sweden>, (access date)
3. Donor tracker, Sweden, Donor Tracker, (12-03-21), <https://donortracker.org/country/sweden#:~:text=Since%202008%2C%20it%20has%20maintained,increase%20over%202019%20in%20US%24>.
4. Polarisering menar vi kan uppstå när grupper av människor i samhället bildar "motpoler" genom att ha starka, skilda åsikter och känslor kring olika ämnen som upplevs vara oförenliga med varandra.
5. A.Suni, Vänsterpartiets och SD:s anhängare mest polariserade, Svenska Dagbladet, (23-01-21) <https://www.svd.se/alla-pratar-om-det--men-ar-sverige-polariserat>.
6. Johan Galtung har publicerat många artiklar om positiv och negativ fred. Här är ett urval: J. Galtung, An editorial, *Journal of Peace Research*, 1/1 (1964), 1–4. <https://doi.org/10.1177/002234336400100101>. J. Galtung, Violence, Peace and Peace Research, *Journal of Peace Research*, 6/3 (1969), 167–191. <https://doi.org/10.1177/002234336900600301>.
7. K. Dutta, Violence Triangle of Johan Galtung in Context of Conflict Theory, (AIHR Institute for Human Rights ,2020), <https://www.aihrhre.org/understanding-violence-triangle-johan-galtung-conflict-theory/>, (12-01-2021).
8. Institute for Economics & Peace, 2019, s. 15
9. United Nations, Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development, (United Nations Department of Economic and Social Affairs Sustainable development, n.d.a) <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>, (12-01-2021).
10. Milleniummålen.nu, Milleniummålen är världens löfte till de fattiga (n.d.), <http://www.millenniemalen.nu/malen-2/>, (12-01-2021).
11. United Nations, Historic New Sustainable Development Agenda Unanimously Adopted by 193 UN Members(25-09-2015), Sustainable Development Goals, <https://www.un.org/sustainabledevelopment/blog/2015/09/historic-new-sustainable-development-agenda-unanimously-adopted-by-193-un-members/#:~:text=A%20bold%20new%20global%20agenda,day%20Summit%20on%20Sustainable%20Development>, (12-01-2021).
12. Globala Målen, 16 Fredliga och inkluderande samhällen, Globala Målen, (08-04-2020), <https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-16-fredliga-och-inkluderande-samhallen/>, (12-01-2021).
13. United Nations, Goals, United Nations Department of Economic and Social Affairs Sustainable Development (n.d. b), <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg16>, (12-01-2021).
14. Pathfinders, About us, Pathfinders for peaceful, just and inclusive societies (n.d. a), <https://www.sdg16.plus/about-us>, (12-01-2021).
15. Pathfinders, The roadmap for peaceful, just and inclusive societies, Pathfinders for peaceful, just and inclusive societies (n.d. b), <https://www.sdg16.plus/roadmap>, (12-01-2021).

16. United Nations Security Council. Resolution 2250. (United Nations, 9-12-2015), [https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_res_2250.pdf_\(12-01-2021\).s.4f](https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_res_2250.pdf_(12-01-2021).s.4f).
17. United Nations, n.d a. Översatt från engelskans ”cohesion”, paragraf 34.
18. OECD. Perspectives on Global Development 2012: Social Cohesion in a Shifting World. (OECD Publishing: 2011.) https://read.oecd-ilibrary.org/development/perspectives-on-global-development-2012_persp_glob_dev-2012-en#page1, (13-01-2021), s. 15. Översatt från engelska till svenska.
19. Eurofound. Social cohesion and well-being in Europe, (Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018). https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef18035en.pdf, (11-01-2021),. Författarens översättning från engelska till svenska. S. 6.
20. R. Forrest och A. Kearns. Social Cohesion, Social Capital and the Neighbourhood, Urban Studies, 38/12 (2001), 2125–2143. s. 2134. Översatt från engelska till svenska.
21. R. Forrest och A. Kearns, 2001, s.2134.
22. Flera källor har använts som inspiration för att samla in de olika delarna: R. Zetter med flera, Immigration, social cohesion and social capital: what are the links? (Joseph Rowntree Foundation, 2006); R. Forrest. and A. Kearns. 2001, s., 2125–2143. Översatt från engelska till svenska; OECD. 2011. Översatt från engelska till svenska; Eurofound. 2018. Författarens översättning från engelska till svenska; J. Jenson, Defining and measuring social cohesion, (Commonwealth Secretariat, 2010).
23. Polismyndigheten. Utsatta områden – Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen. (Stockholm: Nationella operativa avdelningen, 2017.) Tillgängligt på: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwi_9bfuy5nuAhVBw4sKHSxzDwQFjAAegQIBBAC&url=https%3A%2F%2Fpolisen.se%2Fsiteassets%2Fdokument%2Fovriga_rapporter%2Futsatta-omraden-social-ordning-kriminell-struktur-och-utmaningar-for-polisen-2017.pdf&usq=AOvVaw3QKacX3gJOXmht29VG5jB, (12-01-2021). s. 4.
24. Polismyndigheten, 2017, s.4.
25. Polismyndigheten, 2017, s.30.
26. Statistiska Centralbyrån. Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige: Statistisk lägesbild 2019. (Stockholm: Statistikmyndigheten SCB, avdelningen för regioner och miljö, 2020a.) https://scb.se/contentassets/632aa89c7076419d8ec71340d738d761/mi1303_2019a01_br_x41br1902.pdf, (12-01-2021), s. 113–114.
27. C. Frenker, Dödsskjutningarna fler i år än under hela 2019, SVT nyheter (29-11-2020), <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/dodsskjutningarna-fler-i-ar-an-under-hela-2019>, (12-01-2021).
28. Statistiska Centralbyrån. Lämna ingen utanför: Statistisk lägesbild av genomförandet av Agenda 2030 i Sverige, oktober 2020. (Stockholm: Statistikmyndigheten SCB, avdelningen för regioner och miljö, 2020b). https://www.scb.se/contentassets/992b5ef6a28a451286cfff1672acea73/mi1303_2020a01_br_x41br2002.pdf, (12-01-2021). s. 56.
29. Statistiska Centralbyrån 2020b, s.56.
30. Statistiska Centralbyrån, 2020a. s. 115.
31. Statistiska Centralbyrån, 2020b. s. 119–120.
32. Statistiska Centralbyrån, 2020b, s.119–120.
33. Statistiska Centralbyrån, 2020b, s.119–120.
34. Statistiska Centralbyrån, 2020a. s. 115.
35. Statistiska Centralbyrån, 2020b. s. 56.
36. Statistiska Centralbyrån, 2020b, s.56.

37. Brottsförebyggande rådet, Nationella trygghetsundersökningen, Brå, (2020), <https://www.bra.se/statistik/statistiska-undersokningar/nationella-trygghetsundersokningen.html>, (12-01-2021).
38. Statistiska Centralbyrån, 2020b. S. 56.
39. Statistiska Centralbyrån, 2020b, s.56.
40. Statistiska Centralbyrån, 2020a. S. 94.
41. Statistiska Centralbyrån, 2020a, s.94.
42. Statistik hämtad från SCB:s sammanställning för Mål 11, presenterad i en Excel-fil, som kan hämtas på SCB:s hemsida via följande länk: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/miljo/miljoekonomi-och-hallbar-utveckling/indikatorer-for-hallbar-utveckling/>.
43. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Vilka ska med? Ungas sociala inkludering i Sverige. (Växjö: Taberg Media Group, 2019). Tillgänglig på: https://www.mucf.se/sites/default/files/publikationer_uploads/fokus18_vilka_ska_med.pdf, (12-01-2021). s. 103.
44. Statistiska Centralbyrån, 2020a. s. 115–116.
45. Statistiska Centralbyrån. Globala Målen för Hållbar Utveckling: Statistisk uppföljning av Agenda 2030. (Stockholm: Statistikmyndigheten SCB, 2017). Tillgänglig på: https://www.scb.se/contentassets/404caaf5c86740939115864265d2c95e/mi1303_2017a01_br_x41br1701.pdf, (13-01-2021). S. 174–175.
46. Statistiska Centralbyrån, 2020a, s. 54.
47. Statiska Centralbyrån. 2020b, s. 50–51.
48. Statistiska Centralbyrån, 2020b, s.51.
49. Statistiska Centralbyrån, 2020b. s.51.
50. Statistiska Centralbyrån, 2020a. s. 84.
51. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2019. s. 81.
52. Statistiska Centralbyrån, 2020a. s. 92. På samma sida förklarar SCB norm 2 och 3 på följande sätt: Norm 2 definierar ett hushåll som trångbott om det finns fler än två boende per rum (sovrums), kök och vardagsrum räknade. Detta gäller dock inte ensamstående, som inte anses trångboddas oavsett antal rum. Exempel: enligt norm 2 ska ett hushåll med fyra personer ha minst 3 rum och kök för att inte vara trångbott (1965 års bostadsbyggnadsutredning). Norm 3 definierar ett hushåll som trångbott om det finns fler än en boende per rum (sovrums), kök och vardagsrum räknade. Sammanboende delar dock sovrum medan varje barn ska ha eget rum. Exempel: enligt norm 3 ska ett sammanboende hushåll med fyra personer ha minst 4 rum och kök för att inte vara trångbott (Boendeutredningen 1974).
53. Statistiska Centralbyrån, 2020b. s. 90.
54. Statistiska Centralbyrån. Födda utanför Europa med kortare tid i Sverige är oftare ekonomiskt utsatta, (Statistikmyndigheten SCB21-11-2019), Integration – en beskrivning av läget i Sverige, <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/integration--analys/pong/statistiknyhet/integration--en-beskrivning-av-laget-i-sverige/>, (12-01-2021).
55. L. Ehlin, Mäklaren: "Klart det blir en klassfråga", SVT nyheter (09-03-2020), <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vasterbotten/maklaren-klart-det-blir-en-klassfraga>, (13-01-2021).
56. OECD. Sweden Policy Brief, (March 2015), <https://www.oecd.org/sweden/sweden-achieving-greater-equality-of-opportunities-and-outcomes.pdf>, (13-01-2021). OECD. OECD Economic Surveys: Sweden, (February 2017), <http://www.oecd.org/economy/surveys/Sweden-2017-OECD-economic-survey-overview.pdf>, (12-01-2021).
57. J. Sundling och G. Halth, Inkomstklyftorna ökar i 286 kommuner – här är hela listan, Dagens Samhälle (16-02-2017), <https://www.dagensamhalle.se/nyhet/inkomstklyftorna-okar-i-286-kommuner-har-aer-hela-listan-31594>, (12-01-2021).

58. OECD. OECD Economic Surveys: Sweden, (March 2019), <https://www.oecd.org/economy/surveys/OECD-economic-surveys-sweden-2019-overview.pdf>, (12-01-2021). s. 5.
59. Statistiska Centralbyrån, 2020b. s. 88.
60. E. Nilsson Lundmark och I. Nilsson. Tystnaden hos de många, (SEE AB, 27-04-2018) <http://www.seeab.se/AllOrt.htm> (2021-01-13). Citat av Charlotta Mellander, professor i nationalekonomi, s.32.
61. Statistiska Centralbyrån, 2019.
62. J. Olsson, Säkerhetspolisen: Våldsbejakande högerextremism får allt större spridning och attraherar fler, SVT <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/sakerhetspolisen-valdsbejakande-hogerextremism-riskerar-att-ga-fran-extremt-till-normalt> (13-01-2021). Citat av Johanna Aschan vid Säkerhetspolisen.
63. Med etno-kulturella spänningar menar vi spänningar som uppstår mellan individer eller grupper baserat på deras etniska identitet, kultur eller religion och hur de här motsättningarna kan upplevas vara svåra att förlika med varandra.
64. Eurofound, 2018. s. 19
65. Brottsförebyggandet rådet, Hatbrottsstatistik, Brå (31-10-2019), <https://www.bra.se/statistik/statistiska-undersokningar/hatbrottsstatistik.html>, (13-01-2021).
66. A. Dalsbro och J. Leman, Rekordmånga vit makt-aktiviteter under 2018, EXPO (30-04-2019), <https://expo.se/2019/04/rekordm%C3%A5nga-vit-makt-aktiviteter-under-2018>, (12-01-2021).
67. N. Svensson, Nazisterna blockerade ingången till utställning om Förintelsen, Expressen (02-07-2019), <https://www.expressen.se/nyheter/almedalen/nazister-blockerade-ingangen-till-utstallning-om-forintelsen/>, (12-01-2021).
68. M. Rapp, Nazister demonstrerar för fjärde året i följd, SVT nyheter (01-05-2019), <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/dalarna/nazister-demonstrerar-for-fjarde-aret-i-foljd>, (13-01-2021).
69. TT. Nazistiska aktiviteter ökar – och mest i Skåne, Ystads Allehanda (30-04-2019), <https://www.ystadsallehanda.se/nyheter/nazistiska-aktiviteter-okar-och-mest-i-skane-2/>, (12-01-2021).
70. TT. Skurup om slöjförbud: ”Strider inte mot lagen”, Svenska Dagbladet (26-02-2020), <https://www.svd.se/skurup-om-slojforbud-strider-inte-mot-lagen>, (12-01-2021).
71. TT. Fridolin upprörd av religiöst tryck i skolan, Svenska Dagbladet (05-06-2018), <https://www.svd.se/fridolin-upprord-av-religios-tryck-i-skolan>, (12-01-2021).
72. TT, 2018.
73. M. Ahmed och S. Virk, Att bära slöja av egen fri vilja är inte förtryck, Göteborgs Posten (01-02-2019), <https://www.gp.se/debatt/att-b%C3%A4ra-sl%C3%B6ja-av-egen-fri-vilja-%C3%A4r-inte-att-vara-f%C3%B6rtryckt-1.12887645>.
74. E. Fjellman och H. El-Alawi, ”Vissa svenskar tänker att utlänningar kommer hit och tar allt från dem”, Sydsvenskan (15-10-2020), <https://www.sydsvenskan.se/2020-10-15/vissa-svenskar-tanker-att-utlannningar-kommer-hit-och-tar>, (12-01-2021).
75. L. Schlarek Mulinari, Slumpvis utvald: ras-/etnisk profilering i Sverige. (Solna: AMO-tryck, 2017). https://www.criminology.su.se/polopoly_fs/1.361301.1513071572!/menu/standard/file/CRD-5600-Rapport_Slumpvis-utvald_final.pdf, (13-01-2021).
76. L. Schlarek Mulinari, 2017. Citat av Hallin med flera, s. 10.
77. L. Schlarek Mulinari, 2017. Uttrycket ”rasifierade” är ett ord baserat på engelskans ”people of color” för att beskriva människor som på grund av sin hudfärg, etnicitet eller annan identitetsmarkör inte ses tillhöra den dominanta – ofta vita – identitetsgruppen i samhället. Ofta är dessa grupper minoriteter i det större samhället och möter strukturella och kulturella hinder som andra människor som klassas som en del av den dominanta identitetsgruppen inte möter på samma sätt.

78. L. Schlarek Mulinari, 2017, s. 18
79. L. Schlarek Mulinari, 2017, s. 11
80. Sámiid Riikkasearvi, Rasism och hatbrott mot unga renskötare i Sverige. Sámiid Riikkasearvi, 2020. <https://www.sapmi.se/wp-content/uploads/2020/04/Rasism-och-Hatbrott-2020.pdf>, (12-01-2021). s. 13.
81. Forum för levande historia, Rasism i Sápmi idag, Forum för levande historia (n.d.). <https://www.levandehistoria.se/fakta-fordjupning/olika-former-av-intolerans/rasism-mot-av-samer/rasism-i-sapmi-idag>, (12-01-2021).
82. Sámiid Riikkasearvi, 2020. s. 8.
83. Sámiid Riikkasearvi, 2020, s. 12. Ung same som svar på frågan om hen fått ta emot kränkande eller rasistiska kommentarer från tjänstemän/yrkesverksamma inom exempelvis vård, skola, serviceyrken, bilmekaniker i vardagen.
84. Eurofound, 2018.
85. U. Andersson med flera (red.), Sprickor i fasaden. (Bohus: Ale Tryckteam, 2018.)
86. S. Holmberg och B. Rothstein, Misstroendets lokalisering i höglitalandet Sverige, i U. Andersson med flera (red.), Sprickor i fasaden. (Göteborg: Göteborgs Universitet, SOM-institutet, 2018). s. 43–54.
87. S. Holmberg och B. Rothstein, 2018, s. 47.
88. S. Holmberg och B. Rothstein, Partikulär tillit – lita på människor i området där man bor, i U. Andersson med flera (red.), Storm och stiltje. (Göteborg: Göteborgs Universitet, SOM-institutet, 2019). s. 81–91.
89. S. Holmberg och B. Rothstein, 2019, s. 83.
90. S. Holmberg och B. Rothstein, 2019, s. 85.
91. S. Holmberg och B. Rothstein, 2019, s. 85.
92. J. Andersson, Undersökning: Skåningar litar inte på varandra, SVT nyheter (12-10-2020), <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/undersokning-skaningar-litar-inte-pa-varandra>, (2021-01-13).
93. Polismyndigheten. (2017). s. 14.
94. J. Martinsson och U. Andersson. Svenska trender: 1986–2019. (Göteborg: Göteborgs Universitet, 2020.), <https://www.gu.se/som-institutet/resultat-och-publikationer/rapporter>, (10-01-2021). s. 5.
95. S. Holmberg, Betyg på offentlig förvaltning, i U. Andersson, B. Rönnerstrand, P. Öhberg, och A. Bergström (red.), Storm och stiltje. (Göteborg: Göteborgs Universitet, SOM-institutet, 2019), s. 155–168.
96. S. Holmberg, 2019, s. 164.
97. S. Holmberg, 2019, s. 159.
98. S. Holmberg, 2019, s. 175.
99. S. Holmberg, 2019, s. 160.
100. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2019.
101. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2019, s. 84–85.
102. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2019, s. 74.
103. J. Martinsson och U. Andersson. 2020, s. 25.
104. Statistiska Centralbyrån, 2020a. s. 86.
105. Statistiska Centralbyrån, 2020b. s. 107.
106. Statistiska Centralbyrån, 2020b. s.108.
107. Statistiska Centralbyrån, 2020b. s. 92.
108. Statistiska Centralbyrån , Snabba fakta – Valdeltagande i Sverige, SCB 2020c, (2021-01-13). <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/valdeltagande-i-sverige/>, (2021-01-13).

109. Statistiska Centralbyrån, 2020a. s. 119.
110. Statistiska Centralbyrån, 2020b. s. 92.
111. Statistiska Centralbyrån, 2020a, s. 117–118.
112. Eurofound, 2018.
113. Statistiska Centralbyrån, Tre av tio är aktiva i förening, SCB (21-04-2020d), <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/undersokningarna-av-levnadsforhallanden-ulf-silc/pong/statistiknyhet/undersokningarna-av-levnadsforhallanden-2018-2019/>, (13-01-2021).
114. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2019, s. 66.
115. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2019, s. 72.
116. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2019.
117. Eurofound, 2018, s. 13.
118. Eurofound, 2018, s. 40.
119. Sámiid Riikkasearvi, 2020, s. 26.
120. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2019, s. 27.
121. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2019, s. 39.
122. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2019, s. 29.
123. Eurofound, 2018, s. 34.
124. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2019, s. 42.
125. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2019, s. 53.
126. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2019, s. 32.
127. Polismyndigheten, 2017, s. 30.
128. E. Nilsson Lundmark och I. Nilsson. Tystnaden hos de många, SEE AB (27-04-2018) <http://www.seeab.se/AllOrt.htm> (12-01-2021). s. 19.
129. Sámiid Riikkasearvi, 2020.
130. Sámiid Riikkasearvi, 2020, s. 13.
131. Sámiid Riikkasearvi, 2020.
132. Skolverket. Likvärdig utbildning i svensk grundskola?, (Stockholm: Elanders Sverige AB, 2012.), <https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a659dad/1553964416697/pdf2816.pdf>, (12-01-2021).
133. Skolverket, 2012, s. 82.
134. K. Sandberg, Ny rapport: Lottning väg till likvärdig skola, Skolvärlden, (15-02-2019), <https://skolvärlden.se/artiklar/ny-rapport-lottning-veg-till-mer-likvardighet>, (12-01-2021).
135. Folkhälsomyndigheten, Kränkande behandling, utsatt för (självrapporterat) efter kön, region och år. Andel (procent), Folkhälsodata, (2021) http://fohm-app.folkhalsomyndigheten.se/Folkhalsodata/pxweb/sv/A_Folkhalsodata/A_Folkhalsodata__7_Kontroll__bSocKul/krankt.px/table/tableViewLayout1/, (13-01-2021).
136. Diskrimineringsombudsmannen. Årsredovisning 2019, (Stockholm: Diskrimineringsombudsmannen, DO, 2019.) <https://www.do.se/globalassets/om-do/do-arsredovisning-2019.pdf>, (12-01-2021). s. 96.
137. Statistiska Centralbyrån, 2020a. (12-01-2021). s.87.
138. Statistiska Centralbyrån, 2020a, s.87.
139. Statistiska Centralbyrån, 2020a, s.87.
140. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2019, s. 90.

Annex:

Globala målen-indikatorer

De indikatorer vi använder kommer från SCB:s publikationer om Agenda 2030 och vi har följt SCB:s metod att dela in de olika indikatorerna enligt global (G), nationell (N), proxy (P) och nationell proxy (NP). De globala indikatorerna togs fram när Agenda 2030 först hade skapats och kan fånga upp mycket. För ökad förståelse och korrekt mätning kan länder även ta fram nationella indikatorer som är anpassade specifikt efter deras utmaningar och kapacitet. Proxy-indikatorer används när det inte är möjligt att mäta det man egentligen vill mäta, i stället använder man en annan indikator som kan ge ett ungefärligt svar på frågan.

MÅL 5 **5.2.1 (G)** – Andelen kvinnor eller flickor 15 år eller äldre som har utsatts för fysiskt, sexuellt eller psykologiskt våld av en nuvarande eller före detta intim partner de senaste 12 månaderna fördelat på formen av våld och ålder.

5.2.2 (G) – Andelen kvinnor eller flickor 15 år eller äldre som utsatts för sexuellt våld av någon annan person än en intim partner de senaste 12 månaderna fördela på ålder och brottsplats.

MÅL 10 **10.2.1 (G)** – Andelen personer som lever i hushåll med en disponibel inkomst per konsumtionsenhet på under 50 % av medianinkomsten.

10.2.2a (N) – Andel som tillhör ett politiskt parti.

10.2.2b (N) – Andel som oftast deltar i politiska diskussioner.

10.3.1 (N) – Andel av befolkningen som uppger sig upplevt diskriminering eller kränkande behandling baserat på diskrimineringsgrund. Indikatoren är ej senaste 12 mån utan livstidsprevalens.

MÅL 11 11.1.2(N) - Andel av befolkningen som lever i trångboddhet enligt norm 2 och norm 3 i åldern 16-84 år redovisat efter kön och inrikes/ utrikes födda.

11.7.2 (G) - Andelen personer som utsatts för fysiska eller sexuella trakasserier de senaste 12 månaderna fördelat på kön, ålder och funktionsnedsättning.

11.7.2 (NP) - Andel (16 år och äldre) som varit utsatta för hot eller våld på allmän plats efter kön och personer med funktionsnedsättning.

11.7.4 (N) - Andel av befolkningen (16+ år) som avstått från att gå ut på kvällen på grund av oro för att bli överfallen eller hotad, någon gång under de senaste 12 månaderna. Redovisat på ålder, kön och funktionsnedsättning.

MÅL 16 16.1.1 (G) - Antalet mordoffer per 100 000 invånare, fördelat på kön och ålder.

16.1.3 (G) - Andel av befolkningen som utsatts för fysiskt, psykologiskt eller sexuellt våld de senaste 12 månaderna.

16.1.4 (G) - Andel av befolkningen som känner sig trygga när de är ute i det egna bostadsområdet.

16.2.1 (NP) - Andelen barn (15 och 17 år) som någon gång utsatts för fysisk eller psykologisk misshandel, försummelse eller bevitnande av våld i hemmet fördelat på kön.

16.2.3 (G) - Andelen unga kvinnor och män i åldrarna 18-29 som utsatts för sexuellt våld före 18 års ålder.

16.3.1 (G) - Andelen våldsoffer de senaste 12 månaderna som har anmält brott till behörig myndighet eller annan officiellt utsedd mekanism för konflikthantering.

16.7.3 (N) - Valdeltagande totalt och i olika grupper (kön, ålder, inkomst och utbildning).

16.7.2 (P) - Nöjdhet med demokratin i Sverige.

